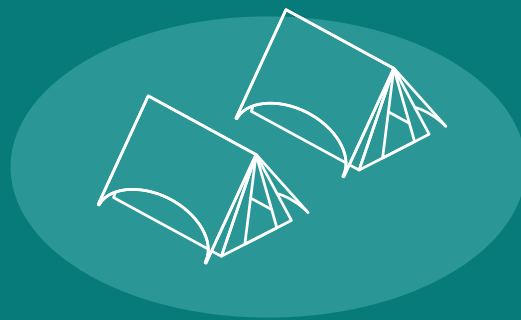

MOUSSEM JOURNA(A)L

MOUSSEM
NOMADISCH
KUNSTENCENTRUM

#1 - September 2013

INHOUD

■ DANS

- 4–6 Soms heb ik een tomaat nodig. Duraid Abbas over theater
maken en Solitary Confinement
8–9 Dansdubbel

■ RESIDENTIES

- 7 Najaarsresidenties

■ MUZIEK

- 10 Jukebox
21 Moussem Sounds
22 Sufi Night
23 Imetlaâ

■ OPINIE & DEBAT

- 12–14 Deugdzame stad

■ URBAN

- 15+18 Poster Luca Kortekaas
20 Boom Boom Fiya

■ URBAN / ■ EXPO

- 19 Street Art Expo 2

■ THEATER

- 24 Dramaturgie arabe contemporaine
25 Taha Adnan
30 Umm. Een verhaal van weinig woorden en veel muziek.
31 Familiedag

■ LITERATUUR

- 26 Poëtische en muzikale Valentijnsavond

■ MOUSSEM.EU

- 27 Nacera Belaza - Le Trait
28–29 Colloquium l'Arabe de service

- 11 Vrijwilligers

- 16–17 Agenda

INTRO

Moussem Nomadisch Kunstencentrum bevraagt de heersende artistieke canon. Nieuwe en oude migratiestromen zorgen in een geglobaliseerde wereld voor boeiende culturele kruisbestuivingen. Er ontstaat vandaag een nieuwe en universele taal die de oude tegenstelling 'Westers versus Wereldculturen' definitief naar de schroot hoop verbant. Moussem beweegt zich in het hart van deze artistieke ontwikkelingen en ondersteunt het werk van hedendaagse artiesten met een link naar of openheid voor de Arabische wereld. Moussem is bewust een nomadisch kunstencentrum, zonder huis. We geven onze activiteiten een plek binnen reguliere kunsthuizen in Vlaanderen, Brussel en Europa en richten ons hierbij op een divers stedelijk publiek. Het verhaal van Moussem is er één van bruggen bouwen tussen verschillende kunst- en cultuuruitingen en tussen de verschillende gemeenschappen die ons land rijk is.

We kijken bijzonder uit naar het komende culturele seizoen en geven u in dit Moussem Journaal graag wat meer info over de projecten van dit najaar. Choreograaf **Radouan Mrziga** en ons huisgezelschap **Strange Fruit** werkten deze zomer in residentie aan nieuwe producties, waarvan u de resultaten zeer binnenkort kan bewonderen. **Lotus Edde Khouri** komt eind oktober naar Antwerpen om haar creatie **Tournures** verder vorm te geven. Het werk van **Nacera Belaza** volgen en ondersteunen we al enkele jaren. Via ons Europees samenwerkingsverband Moussem.eu gaat haar voorstelling **Le Trait** verder op tournee en in december zal ze in residentie haar nieuwe creatie op punt stellen. We stellen ze graag aan u voor tijdens het gloednieuwe dansdubbel. We mengen ons in het culturele en maatschappelijke debat met **l'Arabe de service**, een colloquium dat het Moussem.eu project 2013 zal afsluiten en een reeks gespreksavonden waarin we filosoferen over de **Deugdzaam Stad**. Naar gewoonte staat er ook weer veel muziek op het programma: het geweldige **Stringz Quintet** van **Smadj**, het beste uit onze eigen hip-hop scène tijdens het jongerenfestival **Boom Boom Fiya**, de zesde editie van **Sufi Night** en het hedendaagse festival **Moussem Sounds** in Bozar wisselen we af met een feestelijk Berbers nieuwjaar in het fijne gezelschap van **Imetlaâ**. Het jonge volk mag zich helemaal uitleven tijdens de tweede editie van onze **Street Art Expo**. In het hart van dit Moussem Journaal geven we u trouwens graag een voorsmaakje in de vorm van een poster. Ten slotte hopen we dat ook onze theaterselectie u kan bekoren. Met **Hello veut dire** en **Bye Bye Gillo** brengen we twee bekroonde stukken naar het Brusselse Espace Magh en samen met de Kolonie MT presenteren we voor de allerkleinsten **Umm**, een voorstelling boordevol muziek over het tot de verbeelding sprekende leven van de wereldberoemde zangeres Umm Kulthum.

Tenslotte nog dit: fans van het eerste uur zullen gemerkt hebben dat Moussem een nieuw logo heeft. We lanceerden onlangs op moussem.be ook een nieuwe, gebruiksvriendelijkere website waar je alles te weten komt over ons en onze producties.

COLOFON

Moussem

Directeur Mohamed Ikoubaân
Productie en programma Cees Vossen
Coördinator internationale projecten
 Pascal Nicolas
Communicatie Kathleen Weyts
Publieksmedewerker Femke Hintjens
Office manager Julie Verlinden

Moussem Journaal

Verantwoordelijke uitgever
 Mohamed Ikoubaân
 Driekoningenstraat 126
 2600 Berchem
Hoofredactie en coördinatie
 Kathleen Weyts (Panache)

Teksten Femke Hintjens, Mohamed Ikoubaân, Cees Vossen, Pascal Nicolas, Kathleen Weyts
Vormgeving Studio Pieter Boels & Philip Marnef (Panache Studio)
Druk Sint-Joris Gent-Oostakker

Duraïd Abbas over theater maken en *Solitary Confinement*

SOMS HEB IK EEN TOMAAT NODIG

Strange Fruit, het jonge huisgezelschap van Moussem Nomadisch Kunstencentrum creëert producties die de grenzen aftasten tussen dans en theater, installatie en performance. Een maand voor de première van hun nieuwe voorstelling sprak ik met Duraïd Abbas – een van de drie leden van het gezelschap – over het creatieproces, publiek, verbeelding, vertrouwen en eenzaamheid.

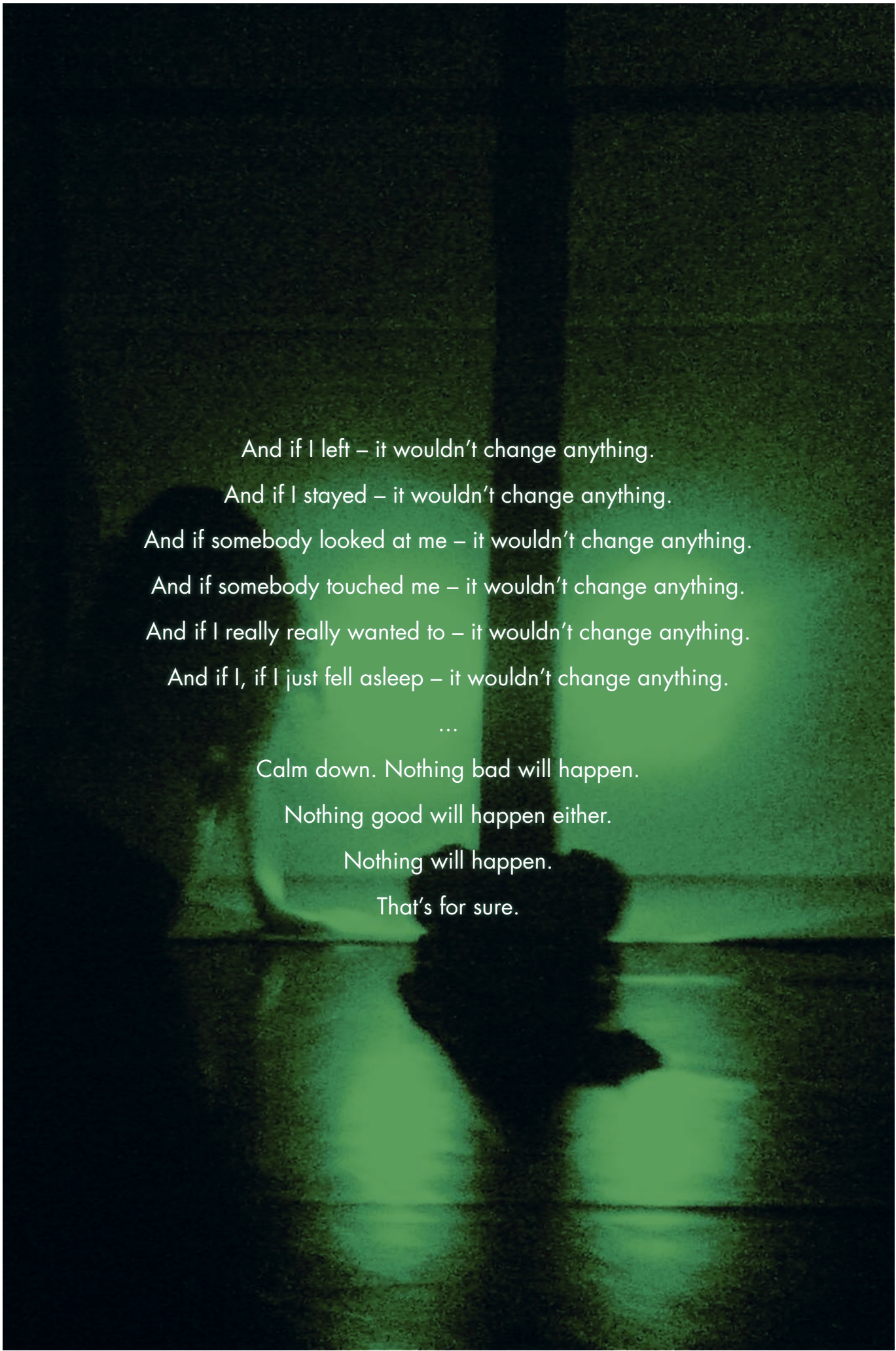

Het eerste wat Duraïd me op het hart drukt als we ons gesprek starten is dat hij er zich niet echt comfortabel bij voelt om als enige geïnterviewd te worden. "Strange Fruit, dat ben ik niet alleen. We zijn een gezelschap en ik verkondig maar één stem. We werken niet vanuit afgebakende verantwoordelijkheden. In 2011 werd ik voor het eerst gevraagd door Moussem om te werken aan een performance, dat werd *1979*. Het werd me toen snel duidelijk dat ik niet de enige maker was van het stuk. De anderen creëerden het stuk samen met mij, zij waren net zo goed regisseur als ik. En we beslisten ook samen over de belichting en de choreografie. We gaven de voorstelling samen vorm en we stonden samen op het podium. Zo is *Strange Fruit* ontstaan, omdat we als een team wilden werken en niet als individuen."

Uit die ene samenwerking met Moussem groeide niet alleen een gezelschap, maar ook een wederzijds engagement: "Moussem hield blijkbaar van wat we deden met *1979* en dus vroeg Mohamed (Ikoubaân, directeur van Moussem, nvdr): "Wat hebben jullie nog in de aanbieding?" En voor we het goed en wel wisten hadden we vier projecten op tafel liggen en het engagement van Moussem om ons de komende vier jaar te ondersteunen. Momenteel werken we dus aan onze tweede productie, *Solitary Confinement*. We besloten dat we met deze voorstelling nog een stap verder wilden gaan dan met *1979* en dus zochten we naast de steun van Moussem extra middelen. Want een voorstelling maken op één maand kan, maar het is wel een beetje gestoord, je verliest er je hoofd bij. Uiteindelijk krijgen we nu ook steun van de Vlaamse Gemeenschap, wat fantastisch is want het laat ons toe om op een gezonde manier aan de productie te werken."

Ik pols hem naar de naam van het gezelschap en vraag of ze zich bewust zijn van de historische geladenheid er van (*Strange Fruit* is de titel van een jazznummer dat een aanklacht was tegen de lynchpraktijken in het Zuiden van de States en dat wereldberoemd werd in de versie van Billie Holiday, nvdr.). "De naam dook spontaan op tijdens die eerste meeting met Moussem. We pingpongdten wat over en weer — "Laat het ons zwart/wit noemen of wit/zwart" — en plots riep ik: 'Strange Fruit!' En later, toen ik wat dieper nadacht over de naam vond ik het steeds meer kloppen. Weet je, hier als een vreemdeling te werken in dit land, geeft me soms het gevoel zelf 'Strange Fruit' te zijn." Duraïd denkt even na en vervolgt dan: "En wat ook fijn is aan 'Strange Fruit' is dat het ook zo goed samenvat hoe we werken. Stel je een halve appel en een halve banaan voor die samen één geheel vormen, als een vreemd soort fruit. Dat is exact de manier waarop wij theater maken. We mixen twee ideeën, twee theorieën en maken er één beeld van. We zeggen iets, maar menen tegelijkertijd iets anders. Dit komt natuurlijk voort uit het feit dat ik theater leerde maken in Irak. Dat is de manier waarop we daar werkten: je zegt iets, maar eigenlijk bedoel je iets anders. We leerden altijd zeer omzichtig om te springen met onze woorden en wat we verbeeldden. Je neemt bijvoorbeeld een glas en je zegt 'Cheers' en je laat dan het glas vallen — dat staat dan symbool voor de regering die valt. We zochten constant naar dat soort metaforen, dat is typisch voor die cultuur." Duraïd lacht, maar hij voegt er onmiddellijk aan toe: "Mensen begrijpen ons hier vaak niet, dat is best moeilijk. Ze komen uit de voorstelling en zeggen: wat bedoel je nu eigenlijk? Mensen gebruiken hun verbeelding meer wanneer ze zich in een situatie bevinden waarin ze niet vrijuit kunnen spreken. De meesten — niet allemaal, maar toch — de meesten hier hebben een heleboel uitleg nodig. Maar ik hou er niet van om uit te leggen. Hier ga je naar een tentoonstelling en dan hangen de muren vol met tekst, alsof het werk niet meer voor zichzelf kan spreken. Alles moet verduidelijkt worden, ook in het theater: 'Ik was in Irak en ik bracht lange tijd door zonder elektriciteit en water....' Ik vind dat niet boeiend. Ik kan je een eenvoudig beeld geven dat net hetzelfde vertelt. Bijvoorbeeld een spartelende vis op het droge. Het beeld van die naar water smachtende vis, dat is voor mij als in Irak te zijn zonder water. Voor sommigen is het misschien ver gezocht, maar voor mij is dat een zeer helder beeld. Het publiek zou zijn verbeelding meer moeten gebruiken hier."

Wat betekent het nu, om in alle vrijheid te kunnen werken? "In Libanon werd ik voor het eerst geconfronteerd met theater waarin er vrijuit gesproken werd. Plots hoorde ik woorden als 'fuck' en 'seks' en 'penis'. Dat was in 2002, ik was 22 jaar en ik wist niet wat ik hoorde. In Irak was dit totaal uit den boze. Maar uiteindelijk is het niet het gebruik van die expliciete woorden dat het theater interessanter maakt, het gaat er om dat je de optie hebt. En hier lijkt alles mogelijk, maar in werkelijkheid voel ik me hier niet echt vrijer om theater te maken dan in Irak. De druk van de marketing is hier bijvoorbeeld veel meer aanwezig. Je moet meer rekening houden met de smaak van het publiek, met wat kan aanslaan en wat niet. En hier heersen ook taboes. Soms ga ik hier naar het theater en dan denk ik: ik heb een tomaat nodig, dit is zo'n slecht stuk dat ik een tomaat wil gooien. Gewoon uitdrukking geven aan mijn opinie, in plaats van rustig naar buiten te wandelen en te zeggen: 'het was leuk.' Neen, het was niet leuk! Ik vond het een vreselijke voorstelling. En bij gebrek aan een tomaat loop ik gewoon naar buiten. Dan zeggen mensen tegen me: Duraïd, dat kan je zomaar niet doen, midden in het stuk weglopen. Waarom niet? Naar het theater gaan vraagt

And if I left – it wouldn't change anything.
And if I stayed – it wouldn't change anything.
And if somebody looked at me – it wouldn't change anything.
And if somebody touched me – it wouldn't change anything.
And if I really really wanted to – it wouldn't change anything.
And if I, if I just fell asleep – it wouldn't change anything.

...

Calm down. Nothing bad will happen.
Nothing good will happen either.
Nothing will happen.
That's for sure.

een inspanning en dat moet je als maker au sérieux nemen. Ik eigen me als toeschouwer het recht toe om te reageren op wat ik zie. Soms kom ik buiten en dan kan ik wel dansen, dan denk ik: 'dit was geweldig, laat me de handen van de kunstenaars kussen die dit gemaakt hebben!' Ach, ik kom uit zo'n emotionele cultuur, ik heb het nodig om mijn gevoelens te tonen. Wij raken mensen aan, pakken hen stevig vast. Of we hen nu haten of van hen houden, onze contacten zijn nooit vrijblijvend. Maar hier is alles zo berekend. Mensen denken twee drie keer na vooraleer ze zich uiten. Ze lijken wel bang om hun mening te geven. Maar ik hou er juist van als iemand tegen me zegt: 'Duraid, je kan beter dan dit.'"

Amar Al Bojrard leerde hij kennen in Bagdad, zo'n negen jaar geleden. Ze werkten samen in Irak, Jordanië, Syrië, werden uitgenodigd in Nederland. Ze kwamen naar Europa, traden op en besloten te blijven. Ze vroegen en kregen politiek asiel en leven en werken sindsdien hier. Sarah Eisa ontmoetten ze later toen ze hun eerste stappen in onze theaterwereld zetten. "Amar raakte bevriend met een muzikant, die op zijn beurt bevriend bleek met Guy Van Nueten. Amar trok zijn stoute schoenen aan, hij zocht Guy op en zei hem: 'Guy ik werk aan een performance, ik heb geen geld, maar wil jij de muziek schrijven?' En Guy antwoordde: 'Amar, ik vind jou wel sympathiek, kom binnen.' En dus schreef Guy een stuk voor *We do something about something else*. Zo ontmoette ik op mijn beurt Guy. Uit deze samenwerking volgden ontzettend boeiende gesprekken en de goesting om opnieuw samen te werken. En dus creëert Guy nu samen met ons *Solitary Confinement*, en nu hebben we wel geld om hem te betalen. Wat ik ook geweldig vind is Guy's achtergrond als filmcomponist. Ik ben gek op film. Ik probeer zoveel mogelijk te zien sinds ik in Europa ben, theater maar vooral ook film. Ik heb zo veel in te halen. Ik verbleef 27 jaar in Irak en daar was niets, geen internet, geen satelliet tv, geen art house cinema,... Er was maar één zender, al de rest was verboden. Dus beperkten we ons tot *Rocky* en dat soort platte Hollywoodfilms. Maar nu ontdek ik Bergman en David Lynch, Theo Angelopoulos en Béla Tarr. Dat is enorm inspirerend. En bij de eerste samenkomst met Guy zei hij: 'ok mensen, laat ons een film maken!' Dat idee sprak me enorm aan."

In voorbereiding van *Solitary Confinement* besloten ze zichzelf een status van isolement op te leggen. Vijf dagen lang ontzegden ze zich elk menselijk contact en sloten ze zich op in een ruimte waar enkel wat basismeubilair, sanitair en eten voorhanden was. Ieder van hen kreeg een opdracht: Duraid mocht geluidsopnames maken, Amar mocht tekenen, Sarah schrijven en Guy componeren. "De resultaten van dit experiment waren zeer rijk, maar de ervaring op zich was ontzettend zwaar. Ik dacht vooraf dat ik de enige zou zijn die een fijne periode tegemoet ging, want ik hou er wel van om alleen thuis te zijn. Maar ik botste al snel op de limieten van dit isolement. Er was natuurlijk geen enkele vorm van entertainment, ik kon geen films zien of boeken lezen, of muziek beluisteren, ik was totaal aangewezen op mezelf. En dat deed me helemaal uit mijn dak gaan. Ik kan een uur yoga doen en heel erg traag een banaan eten, ik kan het geluid van het kauwen op de banaan opnemen, maar wat dan? Dan blijven er nog meer dan 20 uren over. Amar is een extreem sociaal persoon, hij praat de hele tijd, hij kan niet stoppen met praten. Maar toen hij buitenkwam na die vijf dagen zei hij: 'Wauw, dat was een van de mooiste ervaringen in mijn leven!'

We staarden hem allemaal vol ongeloof aan. Het was trouwens fantastisch dat Guy die ervaring met ons deelde, hij stond er op. Guy was de enige van ons die bijna niet at gedurende die vijf dagen en hij kwam blijkbaar ook nooit buiten. We hadden allemaal een klein balkon, dus af en toe konden we even frisse lucht scheppen, maar Guy hebben we geen enkele keer op het balkon gezien.

Achteraf legden we alles samen en startten we de creatie van *Solitary Confinement*."

Ik vraag hem waar het idee om een voorstelling te maken over eenzame opsluiting vandaan komt. "We lezen hier elke dag de krant, en we kijken of luisteren naar het nieuws, over Irak of Egypte. Maar dat betekent nog niet dat we ook echt weten wat er ginder gaande is. Uiteindelijk kijken we allemaal door een heel klein gaatje naar de wereld. En dat geeft me een heel eenzaam gevoel. Zelfs ik, als Irakees, begrijp als ik in Irak ben niet wat er gaande is. Wat ik ervaar, ervaar ik ook vanuit een heel beperkt perspectief. Ik ben zo klein, in dat immense land. En het voelt aan alsof iedereen alles ziet vanuit een heel eng perspectief. Het idee voor *Solitary Confinement* is uit dat besef gegroeid."

Of hij gelooft dat kunst iets kan veranderen in de wereld? "Oh zo veel! Ik heb geleerd dat kunst iets teweeg kan brengen, verandering kan brengen. En ook al zie ik het tot nu toe niet echt gebeuren, toch geloof ik daar heel sterk in. In Irak schreven we teksten op de muren zoals: 'Geef me lucht en theater en ik geef je een intellectuele maatschappij.' Je kan een voorstelling maken die het publiek zo beroert dat het begint te protesteren, waardoor er iets verandert in de samenleving! We leerden op de theaterschool in Irak dat na een stuk van Brecht het publiek de zaal uit kwam en begon te demonstreren. Maar dan kom je hier en dan zie je dat het meer gaat om een avond plezier, over een glas drinken na de voorstelling."

Theater maken gaat voor Duraid nog steeds over engagement, de inhoud is niet vrijblijvend. "Toen Amar me vroeg om 1979 te regisseren, over de oorlog tussen Iran en Irak, was mijn eerste reactie: alweer? Opnieuw een stuk over de oorlog? Maar uiteindelijk besloten we dat het nog steeds zinvol was om het over de oorlog te hebben. Niet omdat dat is wat er van ons als Irakezen verwacht wordt, maar omdat we daar iets over te zeggen hebben. Het werd mijn eerste samenwerking met Moussem en na één ontmoeting met Mohamed Ikoubaân zat het meteen goed. Ik zei hem: 'Mohamed, verwacht je niet aan een documentair stuk, of aan een verhaal over Saddam en Khomeini, we gaan een stuk maken over het gevoel dat oorlog teweeg brengt bij gewone mensen.' En Mohamed reageerde fantastisch, hij zei: 'Weet je wat jongens, ik hoef geen grote concepten, ga gewoon de scène op en doe jullie ding.' Het was geweldig om dat vertrouwen te krijgen en de logistieke ondersteuning. En dus maakten we 1979 en de reacties waren positief. En ook wij waren zeer tevreden met het resultaat. Mohamed ondersteunt niet gewoon kunstenaars uit de Arabische wereld, hij komt zelf uit die wereld en hij begrijpt heel erg goed hoe het daar aan toe gaat. Dat geeft een grote meerwaarde. Daardoor kan hij het vertrouwen geven dat je nodig hebt in een creatief proces. Voor ons als makers is dat cruciaal. En nu opnieuw, met *Solitary Confinement*, is dat vertrouwen er." ■

SOLITARY CONFINEMENT gaat in première op 26 september in CC Berchem en toert daarna in Vlaanderen.
Raadpleeg moussem.be voor alle speeldata.

NAJAARSRESIDENTIES

Moussem Nomadisch Kunstencentrum ontwikkelde de afgelopen jaren een zeer actieve residentiewerking. Via deze weg ondersteunen we het vaak nog kwetsbare werk van internationale en lokale theatermakers, choreografen en schrijvers met een link naar de Arabische wereld, wiens kunstpraktijk in volle ontwikkeling is. Naast de nodige logistieke, inhoudelijke en financiële omkadering bieden onze residenties ook de gelegenheid om kennis te maken met collega's en publieken van hier. De Moussem residenties willen een draaischijf voor creativiteit en kritisch bewustzijn en een stimulans tot daadwerkelijke uitwisseling zijn. Uit deze samenwerking groeit vaak een langdurige artistieke relatie tussen het nomadisch kunstencentrum en de artiesten.

Dit najaar zijn onder meer de choreografen Lotus Edde Khouri, Radouan Mrziga en Nacera Belaza te gast in onze residentie. Ze werken alle drie aan een nieuwe productie.

Lotus Edde Khouri

Lotus Edde Khouri danst al drie jaar bij Iraqies Bodies, het gezelschap van Muhanad Rasheed. Eerder danste ze bij het Franse Cie Azar/Isabelle en Maqamat/Omar Rajeh in Libanon. Tegelijkertijd ontwikkelt ze haar eigen choreografische praktijk. *Le temps l'Emportera*, is een reflectie op de herinnering en de fysieke en temporaire ruimte. Uit dit project groeide een nieuw: *Volatil lambda* dat tot stand kwam in nauwe samenwerking met de muzikant Jean Luc Guionnet. Lotus brengt *Volatil lambda* onder diverse vormen in ruimtes die niet bedoeld zijn als dansruimte. In haar benadering wordt elke ruimte een mogelijke 'dansruimte'. Uit deze ervaringen groeide uiteindelijk het verlangen om *Tournures* te creëren, waarbij een beeldhouwer in actie integraal deel uitmaakt van de choreografie. Moussem Nomadisch Kunstencentrum biedt Lotus de mogelijkheid om dit project verder te ontwikkelen in residentie.

Tournures

Création pour deux danseurs, un musicien et un sculpteur

Ils sont quatre. Ils se tiennent dans l'indétermination de leurs points d'entrée. Leurs fonctionnements se combinent. Chacun dans sa discipline s'évertue à une tâche. L'acharnement est leur point commun, si différentes ces tâches soit-elles. Comme autant de sphères d'actions — bulles individuelles ou collectives, elles se génèrent les unes les autres, et ne tiennent que par leur coexistence dans un même espace, toujours indéterminé, sans commencement, sans finitude, sans seuils

– Lotus Edde Khouri

Tijdens Hit the Stage #38, de ontdekkingstocht langs het nieuwe werk van kunstenaars en collectieven van kultuurfactorij Monty, kan je een eerste toonmoment bijwonen van het creatieproces van *Tournures*.

Radouan Mrziga

Radouan Mrziga studeerde in 2012 af aan P.A.R.T.S. Vorig seizoen werkte hij mee aan de voorstelling *Half Elf Zomeravond* die Bart Meuleman bij het Toneelhuis maakte. Op het moment repeteert Radouan aan de voorstelling *Re: Zeitung*, een project van de PARTS Foundation en De Munt waarin jonge professionele dansers, de nieuwe generatie talenten het repertoire van Anne Teresa De Keersmaecker hernemen en herwerken.

Met *On* werkt Radouan aan zijn eerste eigen creatie. Moussem Nomadisch Kunstencentrum ondersteunt de jonge maker in de ontwikkeling van dit proces.

Een van de vertrekpunten van het werk is de vraag hoe we worden beïnvloed door de enorme beeldenstroom die we voortdurend binnenkrijgen. De beelden bepalen ons niet alleen, ze vormen ook onze manier van kijken. Maar is dat we denken te zien altijd waar? In *On* wil de maker spelen met het perspectief en de verwachtingen van de toeschouwer. Als basis voor de creatie werkt hij met de verschillende elementen video, beweging en geometrische patronen. Terwijl de performer beweegt en zich verhoudt binnen de complexiteit van de drie verschillende dynamieken stelt hij ook vragen over de functionaliteit van het lichaam.

Tijdens *Takeover* op vrijdag 8 november 2013 toont Radouan Mrziga in CC Berchem het resultaat van deze eerste onderzoeksperiode.

Nacera Belaza

Over Nacera Belaza kan u meer lezen op pagina 8.

TOURNURES

di 12 november 2013 – 20:30 – Monty Japans paviljoen.

ON

vr 8 november 2013 – 20:30 – CC Berchem

DANS DUBBEL

Dansdubbel is een samenwerking van Moussem en cultuurcentrum Berchem. Deze internationaal samengestelde avond geeft het publiek de kans om kennis te maken met twee choreografen. Door deze samenwerking geven we de makers ook de kans om elkaar en elkaars werk te leren kennen. Op deze eerste *Dansdubbel* tonen we werk van Nacera Belaza en Marc Vanrunxt. Een bijzondere combinatie want alhoewel hun danstaal zeer uiteenlopend is, zijn er bijzondere gelijkenissen in het parcours en de mentaliteit van de makers. Beide autodidact en beide makers van doorgedreven werk dat zich kenmerkt door een enorme puurheid.

Nacera Belaza - *Creation 2014*

Als coproducent is Moussem nauw betrokken bij de ontwikkeling van Nacera Belaza's werk. De Frans-Algerijnse choreografe creëert met minimale middelen overweldigende voorstellingen. In 2008 ontving ze van het Franse Syndicat de la critique nog de prijs voor de choreografische revelatie van het jaar voor haar voorstelling *Le Cri*. Ze bevestigde haar reputatie met de voorstelling *Le Trait* waar ze momenteel de wereld mee rondtoert.

Vanaf begin december is Nacera Belaza opnieuw in residentie bij Moussem waar ze werkt aan haar nieuwe creatie. Tijdens de *Dansdubbel* is er een eerste toonmoment van dit nieuwe werk.

In dit eerste toonmoment van haar nieuwe werk danst Nacera in duet met haar zus Dalila. Over haar werk zegt ze zelf:

"Doorheen mijn artistieke carrière heb ik mijn choreografieën steeds gebaseerd op het duo, met als inzet dezelfde twee dansers, dezelfde lege ruimte en de terugkerende vraagstelling: hoe kunnen we verder binnen deze beperkingen? Deze minimale structuur geeft me paradoxaal genoeg een onuitputtelijke bron aan mogelijkheden. Ze zorgt ervoor dat ik geconcentreerd blijf op de fundering en me niet laat afleiden aan de oppervlakte. Zo wordt elk stuk een voortzetting van het vorige. Elk nieuw duo geeft in zeker zijn gestalte aan een menselijke ervaring en is telkens opnieuw een poging om de complexiteit van het leven zo goed mogelijk te vatten."

Marc Vanrunxt - *Only*

"Op een betekenisvolle manier aan betekenis ontsnappen", is het mission statement van choreograaf Marc Vanrunxt, want voor hem moet dans voor zichzelf spreken. Vanrunxt die nog weinig introductie nodig heeft, begon in de jaren '80 met het creëren van eigen werk. Sindsdien ging hij menig samenwerkingsverband aan (altijd langdurig) met beeldende kunstenaars, scenografen, muzikanten, kostuumontwerpers en lichtdesigners. Op vraag van Lise Vachon om samen te werken besliste Marc Vanrunxt een solo te creëren voor haar. Zoals voor elke solo levert Vanrunxt maatwerk af. Het uitgangspunt en meteen ook de titel van Vanrunxts creatie is *Only*, een compositie voor stem van Morton Feldman die amper twee minuten duurt. De tekst is een gedicht van Rainer Maria Rilke uit de cyclus *Sonette an Orpheus*, a capella gezongen door Joan La Barbara.

De solo voor Lise Vachon is een evenwichtsoefening, een balans tussen enerzijds dat wat inwaarts gekeerd is en diep verborgen zit en anderzijds de omkering van die krachten in een buitenwaartse beweging. Het ongrijpbare en het ondoorgrondelijke staan centraal.

DANSDUBBEL
do 12 december – 20:30 CC Berchem

J U K B E O X

50 jaar Marokkaanse
migratie weergegeven
in muziek

Op 17 februari 1964 werd een akkoord ondertekend tussen de Belgische en de Marokkaanse overheden betreffende het zenden van gastarbeiders naar België. In 2014 wordt de 50ste verjaardag van de aanwezigheid van de Marokkaanse gemeenschap in ons land gevierd. Moussem stelt voor de gelegenheid een top 50 samen met de favoriete muziek van de migrantengemeenschap en laat deze in de loop van 2014 op verschillende plaatsen uitvoeren door een heuse 'Jukebox' band. Voor Moussem Journa(a)l vroegen we alvast enkele mensen naar de nummers die volgens hen niet mogen ontbreken in onze Jukebox.

Saïd Boumazoughe (Eazy Lo) (*1987)
Rapper bij NoMoBS

Zonder twiifel **Nass El Ghiwan** - *Siniya*, want voor mij zijn **Nass El Ghiwan** meer dan enkel muzikanten, het zijn echte strijders.

Muslim – *Yemma*, moet er ook zeker bij want dat is het symbool voor de nieuwe generatie in Marokko, een evolutie in de muziek ook. Je kan hem zien als de Tupac van Marokko. En **Twatoun** – *Chak Dhoma* vind ik er ook in moeten. Ik heb deze muziek via mijn vader leren kennen. Het is muziek van de streek in Marokko waar we vandaan komen. Het lied gaat erover dat we allemaal broeders zijn en niet moeten vechten onder elkaar.

Rachida Lamrabat (*1970)
Auteur van oa. *Vrouwland* en *De man die niet begraven wilde worden*

Izran van onder meer **Mimount n Serwan** (zie bijvoorbeeld *Anzar Yechat* 'Het regent') Dit was muziek van ons moeder en mijn tantes. Toen ik jonger was vond ik het niet echt geweldig klinken, maar met het ouder worden leerde ik deze muziek appreciëren. Later, ik was een jaar of zestien, richtten ik en Najat, mijn vriendin, een tijdschrift op met de titel ANZAR ('regen').

Wie ik dan weer wel van in het begin onovertroffen vond was **Najat Aatabou**, een vrouw met heel veel kracht. In mijn pubertijd was ze een rolmodel, een vrouw die niet op haar mond gevallen was, haar stijl is weergaloos, vooral *choufi ghiro* en *mali ana*. **Nass El Ghiwan** mag natuurlijk niet ontbreken, de muziekgroep die mijn vader en zijn vrienden tijdens hun eerste moeilijke jaren in het koude Europa gezelschap hielden. De groep en hun songteksten voedden hun afkeer tegen de koning van Marokko en zijn ijzeren greep op het land, vooral op de Rif-streek. Maar wat ik ook heel mooi vind is de adaptatie die **Nabila Maan** een aantal jaar geleden heeft gedaan van hun songs, vooral *Ya Sinya* en *Allah Ya Moulana* vind ik geslaagd.

Voor onderweg, die vijf dagen lange reis van hier naar ginder en omgekeerd. Mijn vader luisterde graag naar Egyptische muziek onder meer **Abdel Halim Hafes** met *Zay el Hawa*, herinner ik me nog heel goed en het is, samen met **Umm Kulthums** *Al Atlat*, nog steeds één van mijn favorieten. Eindeloos lange songs die maar bleven doorgaan, vaak duurden ze veertig minuten of langer, mijn vader kon daar honderden kilometers lang naar luisteren. Niet dat iedereen dat even leuk vond. Pure nostalgie. Tegen het einde van de jaren tachtig luisterde mijn vader vaker naar de sublieme koranrecitaties van **Sheik Abdel Basset Abdel Samad**.

Top 3 van de ouders van Hasna Ankal, journaliste bij het Belang van Limburg

Oudaden - *Dif Allah* (*Tarwa n Tmazirt inoe*)
Izenzaren - *Imi Hna*
Nass El Ghiwan - *Siniya*

Oudaden en **Nass El Ghiwan** maken liedjes over de problemen in het leven, armoede,... en zijn dus niet oppervlakkig. Je kunt naar de liedjes luisteren terwijl je geniet van de tekst als het over mooie zaken gaat en je herkent je in de situaties die ze beschrijven als het gaat over het leven in Marokko. Het lied van *Izenzaren* is populair omdat het ons herinnert aan de waarde van een moeder, aan hoeveel geluk je hebt als je opgroeide met een moeder in plaats van haar te verliezen op jonge leeftijd. Het lied gaat dus over opgroeien zonder moeder, en de zanger zingt ook over het moeilijke leven van een vrouw.

Om onze Jukebox te vullen hebben we jullie hulp nodig! Vraag aan jouw vrienden, ouders, grootouders, kinderen of kleinkinderen naar hun favoriete liedjes. Dit mogen zowel Marokkaanse klassiekers uit de jaren '60 zijn als hedendaagse pop! Wij verzamelen jullie hitlijsten en verwerken ze tot een top 50. Vanaf 2014 organiseren we verschillende live concerten waarop je de nummers van de top 50 opnieuw kan beleven. Stuur je top 10 door naar femke@moussem.be

Voor het komend seizoen staat er weer heel wat spannends op onze agenda van residenties tot volwaardige producties. We brengen dans, theater, muziek, maar ook expo, debat en literatuur in verschillende culturele huizen in Antwerpen, Brussel, Mechelen, Gent en ver daarbuiten.

Dit alles zouden we niet tot een goed eind kunnen brengen zonder de hulp van onze vrijwilligers. Het vrijwilligersteam van Moussem zet zich in op verschillende manieren. Ze helpen bij de promotie van onze voorstellingen, helpen op de avond zelf door bijvoorbeeld achter de bar te staan of onze artiesten te begeleiden, maar ze denken net zo goed mee na over de toekomst van Moussem.

Ook dit seizoen doen we een beroep op onze vrijwilligers.

Heb je interesse om je mee in te zetten voor Moussem en deel uit te maken van een fijn team, mail dan naar femke@moussem.be of bel op 0483/02 11 65.

Zohra, vrijwilliger bij Moussem sinds 2011: *"Vrijwilligen bij Moussem geeft mij de kans om de (Arabische) kunstwereld te ontdekken"*

Hassanya, vrijwilliger bij Moussem sinds 2002: *"Ik vind het een leuke vrijetijdsbesteding en bouw toffe sociale contacten op via deze weg"*

Filosofen over stedelijkheid

DEUGDZAME STAD

De Amerikaanse politicoloog Benjamin Barber gooide hoge ogen met de aankondiging van zijn boek *If Majors ruled the world*. Nog voor het boek verscheen mocht hij het wereldwijd toelichten. “We moeten terugkeren naar de steden, de geboorteplaats van democratie en cultuur. Steden zijn het strijdtoneel van de belangrijkste stromingen van deze eeuw. Steden zijn multicultureel, open, participatief en democratisch. Ze creëren hun eigen realiteit.” Met deze boodschap stond Barber enkele maanden geleden op het podium van de Antwerpse Bourla. Ook Moussem laat het denken over de stad niet onberoerd. Met de lezingenreeks *deugdzaame stad* blaast het nomadisch kunstencentrum de gesprekken over de toekomst van de stad nieuw leven in. Europese en Arabische denkers worden uitgenodigd om hierover van gedachten te wisselen. Mohamed Ikoubaân, initiatiefnemer van het gebeuren, vertelt over zijn achterliggende motivaties.

Deugdzaame Stad is een project dat ontstaan is uit onvrede over de manier waarop in onze maatschappij vandaag – zowel binnen de moslimgemeenschap als daarbuiten – het debat gevoerd wordt over de aanwezigheid van andere religies en culturen. We zochten een aanknopingspunt dat enerzijds refereert aan het islamitisch-Arabisch erfgoed maar dat anderzijds ook voor de hedendaagse samenleving relevant kan zijn. Het idee om te vertrekken van een tekst van Al-Farabi, een islamitisch filosoof uit de negende eeuw, spruit voort uit het feit dat de Arabische beschaving in die tijd een zeer rijke debatcultuur bezat. Van daaruit ontstond immers het kritisch denken, wat vandaag teloor gegaan is binnen de islamitische beschaving en dat naar mijn gevoel ook binnen de Westerse op zijn retour is.

Al-Farabi werd geboren in 870 in Transoxanië, wat tegenwoordig deel uitmaakt van Turkmenistan. Hij is dus geen Arabier. Hij werkte in Bagdad, heeft er Arabisch geleerd en is uiteindelijk uitgegroeid tot één van de belangrijkste islamitische filosofen. In zijn tijd dacht hij al na over de samenleving, de stad en hoe die het best georganiseerd wordt. De titel van ons project komt uit een belangrijk boek van hem, namelijk *De principes van de meningen van de bevolking van de deugdzaame stad*. Ondertussen is het boek gewoon bekend geraakt als *Deugdzaame Stad*. Deze teksten worden ook vandaag nog onderwezen, geanalyseerd en becommentarieerd, zowel in de Arabische wereld als in Europa en de Verenigde Staten.

“De filosofen van de deugdzaame stad zijn diegenen die de zaken kennen op grond van demonstratief bewijs en eigen waarnemingen, de anderen kennen ze door imiterende afbeeldingen.” Met deze stelling maakt Al-Farabi een onderscheid tussen de elite en de massa. Hij zegt eigenlijk: de elite heeft geen openbaring nodig, die bezit genoeg *redelijke kennis* om tot de waarheid te komen. De openbaring is bedoeld voor het gewone volk. Wat een heel omstreden mening is, in strijd met het islamitische grondbeginsel dat iedereen gelijk is en iedereen op eenzelfde manier in contact staat met God. Voor zijn tijd was dat een zeer afwijkende mening, maar wel één die ook later in de geschiedenis, zelfs vandaag, weer opduikt. Thomas Van Aquino

bijvoorbeeld zal in de 13e eeuw een gelijkaardig denken ontwikkelen, al staat bij hem de filosofische rede ten dienste van de openbaring. Dat Al-Farabi al in de 9e eeuw de tweespalt tussen ratio en religie beschrijft vond ik een interessant uitgangspunt.

Deugdzaame stad gaat niet over een specifieke stad, maar over de stad als concept. De hedendaagse discussies over stad en stedelijkheid zijn uiteindelijk niet zo nieuw als wij graag aanmerken. Ook dat is één van de redenen waarom we zijn boek gebruiken, om duidelijk te maken dat er al vele eeuwen lang wordt nagedacht over de toekomst van de stad. Zo zegt Al-Farabi bijvoorbeeld: “De stad is de kleinste samenleving die volmaakt of deugdzaam kan zijn en tot geluk kan leiden voor haar bewoners. Deugdzaamheid is eigenlijk geluk voor alle bewoners. De deugdzaame stad is gebaseerd op de juiste balans in hiërarchische ordening tussen de verschillende delen die samen de rechtvaardigheid vormen.” Maar verder zegt hij: “De deugdzaame stad wordt opgebouwd en geregeerd door een deugdzaam man, die deugdzaame man is de opperste heerser. De heerser over de stad doet dit volgens de geschreven wet die hij van de vorige leiders heeft gekregen.” Dit gaat over een autoritaire, in zijn tijd aristocratische, organisatie van de stad. Hij is trouw aan de indeling van de samenleving in klassen, de ene heerst en de andere wordt overheerst. Dat is alles behalve een democratisch model. Toch zijn vandaag, ook in Europa, velen het gedachtengoed van Al-Farabi genegen.

Tegenover de deugdzaame stad stelt hij de onvolmaakte steden, want de deugdzaame stad is de volmaakte stad. De onvolmaakte steden kunnen verschillende vormen aannemen: onwetende steden, waarvan de inwoners niet weten wat geluk is; verdorven steden, waarvan de bewoners wel weten wat de waarheid is maar daar niet naar handelen; misvormde steden die gefundeerd zijn op de correcte ideeën van de deugdzaame stad maar vervolgens vermengd geraakt zijn met onjuiste meningen van buitenaf; en dwalende steden, waar oplichters heersen die de bevolking moedwillig van het pad van geluk en deugd doen afdwalen. En hier raak ik aan een andere mening die belangrijk is voor hem: “de steden zijn onwetend of dwalend wanneer een religie – in die periode maakten filosofen trouwens niet zo’n strikt onderscheid tussen theologie en filosofie – gebaseerd is op verderfelijke antieke meningen”. Hier heeft hij het opnieuw over het belang van kritisch rationeel denken. Weinigen weten dat in de islam naast de koran en de soenna ook het vrij onderzoek beschouwd werd als belangrijke bron van kennis.

Als we deze teksten vandaag bekijken dan zijn er enkele frappante parallellen met hedendaagse opvattingen. Zoals zijn standpunt over de strakke organisatie van de stad en de terminologie die hij daarbij gebruikt. Hij spreekt bijvoorbeeld over de mensen die geluk hebben en de losers, de elite en de onderklasse, die zich moet schikken naar wat de elite beslist. Maar in de deugdzaame stad moet de elite het geluk en de rechtvaardigheid voor alle bewoners nastreven. Hij poneert hier in de 9e eeuw als het ware een vorm van neoliberal denken over de stad. Één van de interessantste vormen van de onwetende steden is volgens hem de stad waarin de burgers alles kunnen doen wat ze willen. “Haar burgers zijn gelijk en hun wetten zeggen dat niemand in enig opzicht meer waard is dan een ander, niemand, noch burger, noch buitenlander maakt enige aanspraak op gezag tenzij hij zich inspant om hun vrijheid te vergroten, ze ziet er uit als een lappendeken vol kleuren en figuren, iedereen houdt er van en wil er graag wonen, omdat er geen

menselijk verlangen bestaat dat niet door deze stad bevredigd wordt, vreemdelingen kunnen er niet worden onderscheiden van burgers." De Nederlandse filosoof Michiel Leezenberg zegt hierover in zijn boek *Islamitische Filosofie*: "Als je die passage in *Deugdzaam Stad* bekijkt met de bril van nu, dan is dat bijna een kritiek op de multiculturele samenleving." Zijn gedachtengoed zou vandaag aanslaan bij zowel de islamfundamentalisten, als bij de Europese nationalist, zij die voor een zuivere identiteit, een mono-culturele samenleving ijveren. In het denken van Al-Farabi kunnen zij zeker argumenten vinden om een dergelijk concept te verdedigen. Ik wil daar meteen wel bij opmerken dat dit niet onmiddellijk het element waarop wij willen focussen in onze debatten. Wij zullen vooral ingaan op de tegenstelling die hij creëert tussen het rationele denken versus het religieuze denken in een pluralistische stedelijke omgeving.

Deugdzaam Stad is een reeks van vijf avonden. Die rond Al-Farabi is een inleidende editie. In de debatten die daarop volgen gaan we onderwerpen aankaarten die an sich niets meer te maken hebben met zijn filosofie. Zo zal de tweede editie in december gaan over jongeren in Brussel en Antwerpen. Dat doen we samen met filosoof en politicoloog Bleri Lhesi, die een nieuw boek aan het voorbereiden is. De editie van februari staat in het teken van de evolutie van de islambeleving bij de Marokkaanse gemeenschap in ons land, naar aanleiding van 50 jaar Marokkaanse migratie. In deze latere edities laten we ook het gedachtengoed van meer hedendaagse filosofen en denkers uit de Arabische wereld aan bod komen. Ik denk bijvoorbeeld aan figuren zoals Mohamed Arkoun (*1928-2010), de Frans-Algerijnse filosoof die jaren les gegeven heeft aan de Sorbonne en die een belangrijke bijdrage geleverd heeft aan het islamitische liberale denken, en Nasr Hamid Abu Zaid (*1943-2010) die pleitte voor een moderne hedendaagse lezing en interpretatie van de koran en die Egypte onder druk van islamitische fundamentalisten moest verlaten.

De moslimextremisten grijpen in hun betogen graag terug naar een 'zuivere' islam die zogezegd ontstaan is 14 eeuwen geleden, maar die in werkelijkheid nooit echt bestaan heeft. De islam heeft nooit uit één blok, één stroming bestaan. Ze is in tegendeel altijd heel divers geweest en is juist sterk geworden door acculturatie, door het overnemen van elementen van vreemde culturen. We vergeten soms dat de islam ontstaan is in een gemeenschap van Bedoeïnen, afkomstig van een Arabisch schiereiland en dus niet van een grote cultuur. De islam is pas groot geworden door in contact te komen met de Griekse, de Romeinse, de Perzische, de Indische, de Afrikaanse cultuur, enz... Ook op het vlak van architectuur zie je dat: de moskeeën en minaretten zijn anders in

het Oosten dan in Noord-Afrika. In *Deugdzaam Stad* willen we ook aandacht hebben voor die kant van het verhaal: de islam die zich zeer snel verspreid heeft, niet alleen door oorlog, maar vooral door haar ideeën, haar interesse voor de wetenschap, het kritisch denken en vooral het zich openstellen voor invloeden van buitenaf. We willen aantonen dat als we vandaag willen nadenken over de toekomst van de stad, er ook binnen de islam een zeer rijk historisch kader van kritisch denken bestaat, in tegenstelling tot de valse denkbeelden die gebaseerd zijn op een fictie. We willen het debat openbreken door de islamitische denkers die oplossingen zochten en zoeken voor hedendaagse problemen in de samenleving opnieuw onder de aandacht te brengen. Een garagist die een fatwa uitspreekt en jongeren die daar naar luisteren en vervolgens vertrekken naar Syrië, dat is gewoon hallucinant. Of de VRT die het presteert om een zelfverklaarde imam uit te nodigen, die eigenlijk gewoon buschauffeur is, om het in Ter Zake over het creationisme te hebben. Als dat de manier is waarop het discours gevoerd wordt, dan geraken we geen stap verder.

Moussem wil daar iets tegenover stellen, omdat we van mening zijn dat het ook aan de islamitische gemeenschap is om zich te beroepen op de ware denkers die onze cultuur heeft voortgebracht, denkers die een wezenlijke bijdrage kunnen leveren aan de samenleving waar we deel van uitmaken. Het niveau van het debat is vandaag pijnlijk laag en je kan niet anders dan vaststellen dat de islamitische gemeenschap, omdat ze waarschijnlijk tot de onderklasse behoort die Al-Farabi beschrijft, nauwelijks in staat is om te debatteren over die hedendaagse samenleving en wat haar positieve inbreng kan zijn - iets wat destijds wel gebeurde in Andalusië.

Daarbij komt dat het onderwijs vandaag verzand is in een louter marktgericht denken. Het is enkel nog afgestemd op het leveren van werkkrachten. Zelfs een socialistisch minister als Pascal Smet stelt dat het onderwijs aansluiting moet vinden bij de markt. En natuurlijk is dat ook belangrijk, dat we mensen opleiden die zich nuttig kunnen maken in de samenleving, maar dat mag het vormen van kritische burgers niet in de weg staan. Ik kreeg in mijn hoger secundair onderwijs filosofie. Het feit dat ik de kans kreeg om de Griekse en de islamitische filosofie te leren, dat heeft mij gered. Ik balanceerde - als jonge Berber die uit de bergen was uitgeweken naar de grote stad in Marokko - tussen het fundamentalisme en het communisme. Want ik werd in mijn eigen land in een Arabisch sprekende stad voor vuile berber uitgescholden. Mijn wereld stortte in. Dus ging ik op zoek naar een oplossing. En daar waren de fundamentalisten die zeiden: de koran die spreekt over de mensheid, nooit over Arabieren. Alles is gericht op de mensheid, dus die verschillen bestaan niet in de koran: zwart, blank, dat maakt allemaal niet uit. Het enige verschil dat bestaat is: je bent gelovig of niet gelovig, en als je gelovig bent dan is er maar één grote gemeenschap, de Oema. Dat is dus ontzettend aantrekkelijk voor een jonge gast van 16-18 jaar die uit de bergen in de grootstad komt. De communist die verkondigt dan weer dat het probleem eigenlijk bij het kapitalisme ligt, dat de verschillen door het systeem in stand gehouden worden. Voor hen zijn er maar twee klassen: de arbeiders en de heersende klasse en jij komt uit een arbeidersklasse. Daar zat ook wat in.

Maar omdat ik uiteindelijk Frans geleerd heb, ben ik in contact gekomen met andere denkers en schrijvers - Baudelaire, Sartre,... - en had ik die grote dogma's niet meer nodig. Dat

Omdat ik uiteindelijk Frans geleerd heb, ben ik in contact gekomen met andere denkers en schrijvers – Baudelaire, Sartre,... – en had ik die grote dogma's niet meer nodig. Dat heeft mijn ziel gered.

heeft mijn ziel gered. Zo heb ik geleerd om op zoek te gaan naar mijn eigen verhaal. Ik ben dus het levende bewijs dat de plek van filosofie en van literatuur in de vorming van een persoon doorslaggevend kan zijn. Op de opening van het theaterfestival hoorde ik een citaat van Salman Rushdie dat hier mooi bij aansluit: "In het digitale tijdperk hebben de gecijferde mensen gewonnen van de geletterde mensen". Dat is denk ik ook zo. Er is een massale toegang tot kennis vandaag, maar dat is slechts oppervlakkige kennis.

Deugdzame stad zal voor mij een geslaagd project zijn als we het voor mekaar krijgen om een groep jonge mensen te bereiken die bereid is om met ons kritisch na te denken. Wij willen hen hierbij een aantal instrumenten aanreiken, een stuk erfgoed, mogelijke denkkaders. Tegelijkertijd willen we mensen laten inzien dat de islam niet bestaat uit één monolitisch blok, en hen kennis laten maken met de diversiteit en de rijkdom van het islamitische denken. Zodat we voortaan uitlatingen van academici à la Etienne Vermeersch, die beweert dat alle moslims achterlijk zijn, probleemloos kunnen weerleggen. We willen opnieuw ruimte scheppen voor gefundeerde argumenten en tegenargumenten. Onze samenleving heeft daar vandaag meer nood aan dan aan quotes van 30 seconden voor de tv-camera's. Een echt debat hebben we nog zelden."

PROGRAMMA

Een reeks van vijf gespreksavonden over de toekomst van de stad met vooraanstaande denkers uit Europa en de Arabische wereld. Niet de irrationaliteit en het extremisme, wel een gezonde visie op mens en maatschappij en een pleidooi voor kennis en tolerantie staan hier centraal.

Deugdzame stad #1

Het rationele versus het religieuze denken in de islam.

za 19 oktober – 20:30 in CC Berchem

Dr. Jan van Reeth geeft een inleiding over de islamitische filosofie met zijn boek *Kalām*, Arabisch denken over God en de wereld als basis.

We laten ook **Khalid Ben Haddou**, moslimtheoloog en voorzitter van het Platform Vlaamse Imams, aan het woord over de vraag in hoeverre kritisch denken vandaag kan bijdragen tot het ontwikkelen van een moderne islam die aangepast is aan onze tijd en hoe dit denken zijn weg kan vinden naar moslimjongeren in onze steden.

De avond wordt aan elkaar gepraat door **Layla El-Dekmak**.

Deugdzame stad #2

Jongeren in Antwerpen en Brussel

za 21 december – 20:30 in CC Berchem

Deugdzame stad #3

De evolutie van de islambeleving tijdens 50 jaar Marokkaanse migratie

za 22 februari – 20:30 in CC Berchem

Deugdzame stad #4

Thema nog te bepalen

za 26 april – 20:30 in CC Berchem

Deugdzame stad #5

Thema nog te bepalen

za 17 mei – 20:30 in CC Berchem

Het volledige programma kan u raadplegen op moussem.be. *Deugdzame stad* komt tot stand in samenwerking met de Buren en vzw Averroes.

MOUSSEM
NOMADISCH
KUNSTENCENTRUM

Beeld: Luca Kortekaas

AGENDA SEP 2013 – FEB 2014

09 SEPTEMBER
SEPTEMBER
SEPTEMBRE

10 OCTOBER
OKTOBER
OCTOBRE

11 NOVEMBER
NOVEMBER
NOVEMBRE

DANS **THEATER**

PREMIERE

Strange Fruit

SOLITARY CONFINEMENT

do 26.09.2013

vr 27.09.2013

20:30 - CC Berchem

MUZIEK

diverse artiesten

BOOM BOOM FIYA

vr 27.09.2013

19:00 - CC Deurne

DANS

Smadj

STRINGZ QUINTET

za 29.09.2013

20:00 - BOZAR

DANS **THEATER**

Strange Fruit

SOLITARY CONFINEMENT

do 10.10.2013

20:15 - 't Arsenaal

MOUSSEM.EU

COLLOQUIUM

L'ARABE DE SERVICE

ma 14.10.2013

10:30-17:00 - deBuren

moussem.eu

URBAN **MUZIEK**

diverse artiesten

BOOM BOOM POW

vr 18.10.2013

20:30 - Kavka

THEATER

Adel Jarallah

WE HAVE A DREAM

vr 18.10.2013

za 19.10.2013

20:30 - Monty

DEBAT

DEUGDZAME STAD

za 19.10.2013

20:30 - CC Berchem

MUZIEK

Ensemble Gilles Binchois

ENTRE TERRE ET CIEL

vr 25.10.2013

21:00 - AMUZ

(20:15 concertinleiding)

MUZIEK

diverse artiesten

SUFI NIGHT

za 26.10.2013

14:00 + 20:00 - BOZAR

THEATER

MOUSSEM FAMILIEDAG

ZEBRA ZEBRA

wo 30.10.2013

14:00 - CC Berchem

DANS

Radouan Mrziga

TAKEOVER

vr 08.11.2013

20:30 - CC Berchem

DANS

Lotus Edde Khouri

TORNURES

di 12.11.2013

20:30 - Monty

MUZIEK

diverse artiesten

MOUSSEM SOUNDS

za 23.11.2013

15:00 - BOZAR

MUZIEK

KVS.Les Ballets D de la B.

Qattan Fondation

BADKE

woe 27.11.2013

20:30 - CC Berchem

EXPO

diverse artiesten

STREET ART EXPO 2

za 30.11.2013

20:00 - CC Berchem

12 DECEMBER
DECEMBER
DECEMBRE

01 JANUARY
JANUARI
JANVIER

02 FEBRUARY
FEBRUARI
FEVRIER

DANS

Marc Vanrunxt / Nacera Belaza

DANSDUBBEL

do 12.12.2013

20:30 - CC Berchem

THEATER

Al Harah Theater
& Shams Theater

DRAMATURGIE ARABE:

- HELLO VEUT DIRE

- BYE BYE GILLO

Arabisch gesproken, FR OT

za 14.12.2013

20:00 - Espace Magh

URBAN MUZIEK

diverse artiesten

BOOM BOOM POW

vr 20.12.2013

20:00 - Kavka

DEBAT

DEUGDZAME STAD

za 21.12.2013

20:30 - CC Berchem

THEATER

MOUSSEM FAMILIEDAG

HEKSIE

zo 22.12.2013

15:00 - HetPaleis

MUZIEK

IMETLAÂ

zo 19.01.2014

20:30 - CC Berchem

LITERATUUR

Fatma Quandil en Saadi Youssef

ARABISCHE LIEFDESPOËZIE

Arabisch gesproken, NL OT

wo 12.02.2014

20:30 - CC Berchem

LITERATUUR

Fatma Quandil en Saadi Youssef

ARABISCHE LIEFDESPOËZIE

Arabisch gesproken, NL OT

do 13.02.2014

20:00 - De Centrale

LITERATUUR

Fatma Quandil en Saadi Youssef

ARABISCHE LIEFDESPOËZIE

Arabisch gesproken, NL-FR OT

do 13.02.2014

20:15 - Flagey

THEATER

De Kolonie MT & Moussem

UMM

za 15.02.2014

15:00 - CC Berchem

THEATER WORKSHOP

De Kolonie MT & Moussem

MOUSSEM FAMILIEDAG

UMM

zo 16.02.2014

14:00 & 16:00 - CC Berchem

THEATER

De Kolonie MT & Moussem

UMM

za 22.02.2014

14:00 - Vaartkapoen

Voor meer info en tickets, bezoek onze website: moussem.be

MOUSSEM
NOMADISCH
KUNSTENCENTRUM

STREET ART EXPO 2

Kunstenaars dagen hun omgeving graag uit, door kunst te brengen in een ruimte die niet als kunstruimte beschouwd wordt, bijvoorbeeld. Street artists ontwikkelen overal ter wereld een geheel eigen taal, waarbij ze de publieke ruimte tot inzet van hun kunst maken. Hun interventies, al dan niet anoniem, laten weinigen onberoerd. Over Street Art is het laatste woord nog niet gesproken en het laatste taboe nog niet doorbroken, zoveel is zeker. Moussem schenkt als Nomadisch Kunstencentrum graag aandacht aan deze nomadische kunstvorm bij uitstek. Met veel plezier nodigen we street artists Larsen Bervoets en Luca Kortekaas uit om hun ding te doen in CC Berchem. DJ Thong zorgt voor de gepaste beats, terwijl Underground breakdance crew TheOtherSide garant staat voor een spetterende dansbattle en natuurlijk ontbreken ook slam poetry en rap niet op het programma.

Geheel volgens de Street Art filosofie, zal deze avond gratis zijn.

STREET ART EXPO 2

za 30 november - 20:00 - CC Berchem

In het leven van **Luca Kortekaas** (°1988) staat kunst al sinds de humaniora centraal. Ze studeerde schilderkunst aan St-Lucas en de Academie van Antwerpen. Ze maakt prachtige muurschilderingen maar legt zich daarnaast toe op portretschilderen. Haar beeldend werk wisselt ze af met talrijke andere kunstprojecten. In 2004 kwam ze via Samir Bakhat in contact met breakdancen en via Ann van den Broeck met hedendaagse dans. Onder leiding van Hush hush hush toerde ze met *Dansfabriek* door België. In de zomer van 2012 danste ze mee met *Birdwatching 4x4* op het Maf festival. In 2013 ontstond *Son dél Ground* in samenwerking met Elisabeth Severino Fernandez. In 2014 staat ze samen met Kollektief Perspektief op de planken van CC Berchem tijdens de 24 uur van het podium.

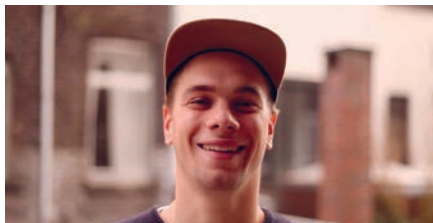

Beeld: Larsen Bervoets

Larsen Bervoets (°1979) ging als tiener naar de kunsthumaniora in Antwerpen, waarna hij in Gent driedimensionale vormgeving ging studeren. In 2005 werd hij met zijn afstudeerproject geselecteerd voor de groepstentoonstelling *Coming People* van het S.M.A.K. Hierna vertrok hij met een internationaal project voor enkele maanden naar China. Larsen maakt naast muurschilderingen, vooral tekeningen. In 2013 maakte hij voor Buurt aan de Beurt nog een werk aan de houtenbrug in het Antwerpse Schipperskwartier. Zijn werken zijn gemaakt in inkt of krijt. Hij werkt liefst met materialen uit zijn directe omgeving of met gevonden voorwerpen die hij uit hun context haalt en verwerkt in assemblages. Net zoals Luca is Larsen een veelzijdig artistiek talent. Zo speelt hij ook basgitaar bij de groepen *Maxon Blewitt* en *Société Anonyme*.

BOOM BOOM FIYA

De Urban jongerenevenementen *Boom Boom Pow* van Moussem Nomadisch Kunstencentrum en *MoFiya* van Cultuurcentrum Deurne bestaan reeds geruime tijd naast elkaar in Antwerpen. Voor *Boom Boom Fiya* slaan beide organisaties nu de handen in elkaar. Overtuigd van het talent in eigen regio kozen de organisatoren resoluut voor hiphop uit de Vlaamse steden en uitwisseling tussen artiesten uit de verschillende provincies.

Brihang, afkomstig van Knokke-Heist, kwam in 2012 boven water met zijn eerste EP *Alles over geven*. Voor Brihang, tevens beeldhouwer in opleiding, staat schrijven gelijk aan boetseren: een opwindend spel van wegnemen en toevoegen, een spel ook waarin ten allen tijde geëxperimenteerd wordt. In de zomer van 2013 is zijn tweede EP *Periode Jalisco* uitgekomen bij het label Fake Records. Een ode aan een verloren liefde.

Hakim is het nieuwste lid van het Gentse hip-hoplabel Rauw & Onbesproken. Gedurende een jaar was hij backup mc van Fatih. Dit jaar doet Hakim zijn intrede als solo artiest bij Rauw & Onbesproken. Froze en Fatih, bij ons vooral gekend van hun song *Ho's en Bling Bling* als reactie op Bart De Wevers uitlatingen over hip-hop muziek, namen hem onder hun hoede. Zijn mixtape *9militia* werd voorgesteld op 24 mei in de Charlatan te Gent. De mixtape staat volgens Hakim voor een 'Gents volksfront' en elk nummer bevat een eigen thema.

Hoge Noorden Connect is een 4 ledig hip-hop collectief afkomstig uit Sint-Job en Brasschaat. HNC werd gelanceerd dankzij hun eerste YouTube hit, *Cypher*. Hierna tekenden ze bij Scheef Gon-Records uit Antwerpen en brachten ze in samenwerking met producer Penny hun allereerste album *Uit De Hoogte* uit in 2012. Sindsdien staan de vier mc's (Seba, Grote Jan, ProZak en Massive) en DJ 2EZ bijna wekelijks op het podium. Ze zijn allemaal bezig aan nieuwe projecten die mogen verwacht worden in het najaar van 2013.

Tiewai, uit Genk, bracht in december met *Ilawo* zijn eerste solo album uit bij het label Eigen Makelij. In navolging van de release toerde hij doorheen heel België. In Juni bracht hij nog twee tracks uit op de *Panther* compilatie, geproduceerd door het Vlaamse productieduo Beatgrinders in samenwerking met Eigen Makelij, waarvan één samen met Nederlands raplegende Adje.

Pepe, uit Antwerpen stad, is ondertussen een vaste waarde binnen de Vlaamse hip-hopscène. Gekend van straffe tracks zoals *Op de Bank* en *Capouchon* heeft hij recent weer een hit uitgebracht met Tanden Bijten. Deze track staat op de *Panther* EP en oogst veel succes zowel in België als Nederland.

Naast de muzikale acts voorzien we aan het begin van de avond een echte MC battle georganiseerd door **Battlestar Antverpi**. Verder zal hip-hop vlam **Romy** met haar beat-box skills iedereen omver blazen en zal er een speciale dansact komen van de dames van het Spaanse hip-hopdanscollectief **Luyala**.

DJ Knowledge zorgt gedurende de avond voor de gepaste beats en **DJ Thong** zal de afterparty verzorgen.

BOOM BOOM FIYA

27 september - 19:00 - CC Deurne - €5/7

MOUSSEM SOUNDS

Moussem Nomadisch Kunstencentrum heeft een stevige boon voor eigenzinnige straffe muziek uit alle windstreken. We houden de vinger aan de pols en programmeren nieuwe jonge bands die opduiken in onze steden en ver daarbuiten. Wat er broeit in de wereld vindt vroeg of laat zijn weg naar de podia, in vernieuwende sounds, broeierige muziek, doordringende teksten.

Moussem Sounds, dat is een eigenzinnige mix van rock, hip hop, jazz, electro, blues, oriental, funk.

Moussem Sounds, dat is muziek boordevol cross-overs uit Frankrijk, Marokko, Griekenland, Algerije, België, Jordanië, Egypte.

Moussem Sounds, dat is nieuw te ontdekken talent zoals de straffe rock van het Jordaanse **El Morabba3**, topmuzikanten uit het Westen en het Oosten die het podium delen bij **Hijaz**, **H-Kayne** of de pioniers van de Marokkaanse rap, de populaire Antwerpse hiphopgroep **NoMoBS**, het *Fuck the DJ*-project van **Smadj** en een hommage aan de Algerijnse zangeres **Warda**, en nog veel meer...

Moussem Sounds, dat is twaalf uur non-stop muziek op drie podia in BOZAR. Niet te missen dus!

El Morabba3

MOUSSEM SOUNDS
za 23 november - 15:00 - BOZAR

SUFI NIGHT

Het soefisme – de mystieke tak van de islam – stamt vermoedelijk al uit de tijd van de profeet Mohamed, maar kwam vooral tot bloei vanaf de 10de eeuw. Het soefisme bracht grote dichters als Rumi en Hafez voort en in de schoot van de diverse broedersschappen die zich verspreiden van Azië tot Afrika en Andalusië ontstond een rijke spirituele muzikale traditie die tot op vandaag voortleeft.

Voor deze ondertussen zesde editie van de Sufi Night in BOZAR stelt Moussem Nomadisch Kunstencentrum opnieuw een programma vol ontdekkingen uit het rijke Soefioeuvre van India tot Marokko, van Irak tot Turkije, van België tot Iran.

Diwans.org

De Perzische Soefi-dichter Hafez (1320-1390), schreef zijn poëzie en liefdesliederen als een reactie op de gewelddadige tijd waarin hij leefde. De enige regels die hij accepteerde waren deze van de dichtkunst. Zijn vooruitstrevende ghazals, of liefdesgedichten overstegen de enggeestige politieke en religieuze standaarden van zijn tijd. Hafez schreef honderden gedichten waarin wijn, tavernes, bloemen, vrouwen, de jacht en hoffeesten het onderwerp uitmaken. Uit zijn gedichten spreekt niet alleen de spiritualiteit van zijn tijd, maar ook het verlangen naar de liefde, die de scheiding tussen de mens en het goddelijke opheft. Op geheel eigen wijze maakt Hafez gebruik van verrassende wendingen en metaforen bij onderwerpen als wijsheid, onderdrukking, vrijheid en het paradoxale van het geloof. Tot op vandaag zijn de Diwan van Hafez immens populair in Iran en ver daarbuiten.

De grote Duitse dichter Goethe (1749-1832) ontdekte de Soefi islam en haar poëzie via vertalingen van Hafez's Diwan. Hij beschouwde Hafez als een zielsverwant en besloot een artistieke respons te geven op deze prachtige gedichten. Goethe schreef zijn eigen Divan in een voor die tijd radicaal nieuwe stijl. Hoewel zijn West-östlicher Divan nauwelijks begrepen werd door zijn tijdsgenoten, blijken deze teksten vandaag een ware revelatie.

“Wer sich selbst und andre kennt
Wird auch hier erkennen:
Orient und Okzident
Sind nicht mehr zu trennen.”

“Who knows himself and others well
No longer may ignore:
Occident and Orient dwell
Separately no more.”

Goethe, West-östlicher Divan

Met de teksten van Hafez en Goethe als uitgangspunt creëerde het team van diwans.org een artistiek participatief webproject waarbij de interculturele dialoog tussen Oost en West centraal staat. Wereldwijd worden kunstenaars uitgenodigd om een audio-visuele creatie, geïnspireerd op het werk van deze grote dichters, te maken en te delen via diwans.org. Zo ontstaat er een hedendaagse interactieve dichtbundel. Tijdens Sufi Night brengt diwans.org een installatie waarin je de prachtige resultaten van dit project kan bewonderen.

PROGRAMMA

14:00

Dansworkshop: Duraid Abbas
Lezing: Abdellah Cherif Ouazzani
Muziek: Hassan Rahali & Ensemble Achadilai
Animatie: Sidi Goma
Installatie: diwans.org

20:00

concerten in de Henry Le Boeufzaal
Best of young Moroccan sufi singers
Ismael Cosar (Turkije)

Berbers nieuwjaarsfeest

IMETLAÂ

In het Marokkaanse Rifgebergte woont een gemeenschap die zichzelf Imazighen noemt. Dit betekent zoveel als 'vrije mensen'. Ze delen hun afkomst met heel wat Noord-Afrikanen en volkeren uit de Sahara. In onze contreien staan ze bekend als Berbers en worden ze vaak abusievelijk aanzien als Arabieren. De term Berbers dateert vanuit de late Oudheid, toen het voor het eerst gebruikt werd om de Noord-Afrikaanse stammen aan te duiden die buiten de Romeinse invloedssfeer leefden. Tot op vandaag vormen zij het oudst bekende volk dat Noord-Afrika en de Sahara heeft bewoond. Meer dan de helft van de Noord-Afrikanen rekenen Berbers - en dus geen Arabieren - onder hun voorvaderen. In Marokko, Algerije, Tunesië en Libië, maar ook in Mauretanië, Mali, Ghana en Europa vinden we ook vandaag nog aanzienlijke gemeenschappen van Imazighen.

Ondanks de geleidelijke arabisering van Noord-Afrika en het daarmee gepaard gaande verbod op onderwijs in de eigen taal (het Amazigh) bleef hun rijke cultuur in veel regio's voortbestaan. Ook in Marokko is er nog steeds een levendige Berberse cultuur aanwezig, die vandaag stilaan erkenning krijgt door de eigen overheid en die via de migratie naar Europa mee naar onze regionen verhuisde.

Ook de roots van de bandleden van Imetlaâ - wat kosmopolieten betekent - zijn terug te voeren op de Amazigh gemeenschap afkomstig uit het Marokkaanse Rifgebergte. Het oorspronkelijke ritme en timbre van de muziek uit dit gebied klinkt altijd door in hun liederen, maar vermengen ze ook graag met invloeden van ver daarbuiten. Imetlaâ legt het wedervaren van de talrijke Imazighen in Nederland, België en daarbuiten vast in beklijvende muziek en ijvert zo op een heel eigen manier voor dialoog en culturele uitwisseling tussen diverse bevolkingsgroepen. De eeuwenoude Izran; een kostbare schat aan levensliederen uit het Rifgebied, die van generatie tot generatie overgedragen wordt, wordt op zijn beurt weer door Imetlaâ vertolkt en in standgehouden. Ze combineren de klanken van de Adjun (een traditioneel slaginstrument) en de rietfluit op onnavolgbare wijze met die van hedendaagse instrumenten. Het is hier dat Imetlaâ zijn ware kosmopolitische aard ten gehore brengt, in de smeltkroes aan klanken en muziekgenres waarbij ze de muzikale erfenis van hun voorvaderen nieuw leven inblazen en waarin lang vervlogen tijden nazinderen.

De gepaste muziek voor een schitterend Berbers nieuwjaarsfeest!

IMETLAÂ

zo 19 januari - 20:30 - CC Berchem

Des nouvelles écritures jusqu'à la scène internationale

DRAMATURGIE ARABE CONTEMPORAINE

Moussem participe depuis plusieurs années à l'affirmation et à la circulation du répertoire théâtral arabe. Avec beaucoup d'intérêt nous avons suivi le résultat des spectacles produits dans le cadre du projet Dramaturgie arabe contemporaine. Ce projet se met au service de la jeune création, depuis l'écriture jusqu'à la mise en scène. Il met en œuvre un travail de prospection de textes dramaturgiques dans 10 pays arabe auprès de jeunes auteurs, d'accompagnement à la mise en scène et à la production théâtrale auprès de compagnies et enfin de promotion et de diffusion des textes et des spectacles sur l'ensemble du bassin méditerranéen et en Europe.

Dramaturgie arabe contemporaine est une véritable opportunité pour repérer, faire connaître et diffuser des écritures dramatiques, porteuses de questionnements neufs sur la société arabe actuelle en pleine mutation : la sexualité, la liberté, le travail, la justice, la religion... et plus largement sur « l'identité » arabe aujourd'hui. Traduire, éditer et diffuser ces œuvres, donner à voir aux publics méditerranéens et nord méditerranéens des créations originales, répond à un enjeu culturel et politique majeur : le rapprochement de l'Europe et du monde arabe. Pendant 8 mois, plus de 300 textes de dramaturges arabes émergents ont été collectés sur 10 pays du monde arabe, dont trois textes ont été montés au plateau par trois équipes artistiques arabes : *Pronto Gaga*, de Nidal Quiqa, *Bye Bye Gillo*, de Taha Adna et *Hello veut dire*, de Tarek Basha.

Moussem présente les deux derniers de ces spectacles à Espace Magh:

HELLO VEUT DIRE

"We can stand anything except a succession of ordinary days.
That is called boredom..."

– Johann Wolfgang Von Goethe

Walid entre dans un café et, probablement pour tuer l'ennui, il commence à provoquer les clients. De façon assez illogique, les événements l'entraînent à tuer l'un des habitués du café. Walid quitte le lieu en prenant en otage Michelle, la serveuse, après avoir informé la police de son crime. Hello veut dire est une pièce qui semble capturer la façon par laquelle les effets de la guerre et des conflits se répercutent dans la vie des gens ordinaires. Qui est le véritable otage? Walid, Michelle ou les officiers de police?

Texte : Tarek El Bacha - Mise en scène : Fouad Yammine (Liban)
- Avec Tarek El Bacha, Alain Saadeh, Daniel Balabane, Sabine Choucair Régisseur technique : Racelleishak - Production : Shams - Liban 2013 - financée par l'Union européenne (programme IEP Bassin Me)

BYE BYE GILLO

Al-Jilali, alias Gillo, est sur le point d'être expulsé de la Belgique vers son Maroc natal. Jeté dans un avion, sous la bonne « escorte » de deux anges gardiens en képi, il nous livre, dans un monologue poignant, des souvenirs d'enfance et le récit de sa vie en Europe. Au gré des tableaux qui se succèdent, il nous embarque dans une odyssée riche en rebondissements, dite sur un ton mêlant à la fois légèreté et gravité, sans la moindre once de misérabilisme ni de manichéisme. Car il s'agit avant tout d'un acte cathartique, salutaire. Gillo n'évoque en effet ses démons que pour s'en affranchir. S'affranchir de sa vie de sans papier et de petit voleur, de son asservissement à Bruxelles par son oncle et l'épouse de ce dernier, de sa grande déception amoureuse, bref de toutes ses épreuves, il n'en sort enfin que plus lucide et plus libre.

Texte : de Taha Adnan - Mise en scène : Bashar Murkus (palestine)
- Avec Nicola Zreineh, Atta Nasser, Eid Aziz - Scénographie : Rami'arda - Régisseur technique : Issam Rishmawi - Production : Al Harah Theater - Beit Jala 2013 - financée par l'Union européenne (programme IEP Bassin Med)

Spectacles produits dans le cadre du projet Dramaturgie arabe contemporaine porté par la Friche la Belle de Mai, Al-Harah Theater (Beit Jala, Palestine), El Teatro (Tunis, Tunisie) et Shams (Beyrouth, Liban 2013), financé par l'Union européenne (Programme IEP Bassin Med) en partenariat avec la Région PACA, Régie culturelle, Institut français, Maison Antoine Vitez.

DRAMATURGIE ARABE CONTEMPORAINE

sa 14 décembre 2013 – 20h

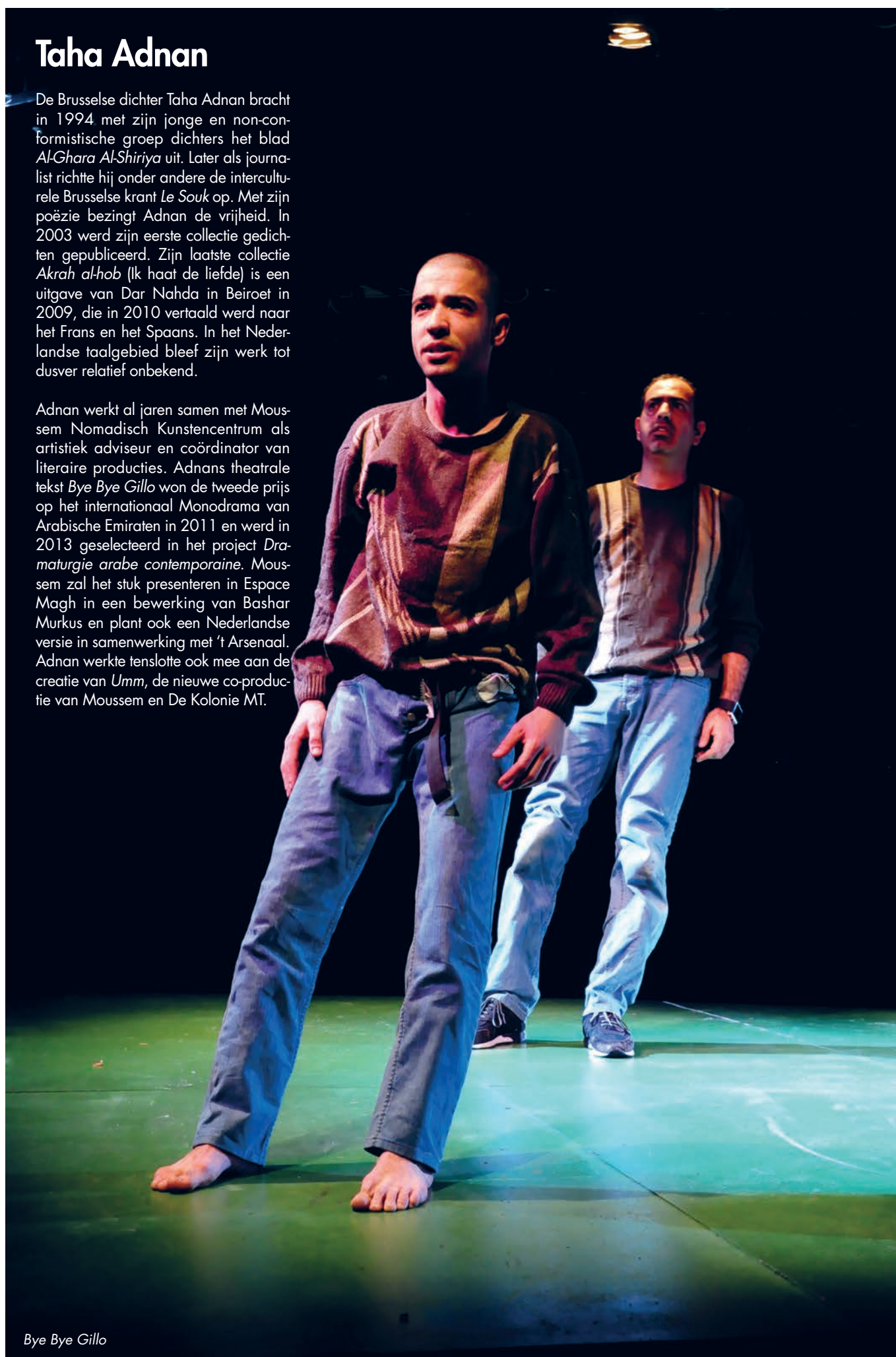
Espace Magh, 17 Rue du Poinçon – 1000 Bruxelles

Arabisch gesproken met Franse ondertiteling

Taha Adnan

De Brusselse dichter Taha Adnan bracht in 1994 met zijn jonge en non-conformistische groep dichters het blad *Al-Ghara Al-Shiriyā* uit. Later als journalist richtte hij onder andere de interculturele Brusselse krant *Le Souk* op. Met zijn poëzie bezingt Adnan de vrijheid. In 2003 werd zijn eerste collectie gedichten gepubliceerd. Zijn laatste collectie *Akrah al-hob* (Ik haat de liefde) is een uitgave van Dar Nahda in Beiroet in 2009, die in 2010 vertaald werd naar het Frans en het Spaans. In het Nederlandse taalgebied bleef zijn werk tot dusver relatief onbekend.

Adnan werkt al jaren samen met Moussem Nomadisch Kunstencentrum als artistiek adviseur en coördinator van literaire producties. Adnans theatrale tekst *Bye Bye Gillo* won de tweede prijs op het internationaal Monodrama van Arabische Emiraten in 2011 en werd in 2013 geselecteerd in het project *Dramaturgie arabe contemporaine*. Moussem zal het stuk presenteren in Espace Magh in een bewerking van Bashar Murkus en plant ook een Nederlandse versie in samenwerking met 't Arsenaal. Adnan werkte tenslotte ook mee aan de creatie van *Umm*, de nieuwe co-productie van Moussem en De Kolonie MT.

Bye Bye Gillo

POËTISCHE EN MUZIKALE VALENTIJNSAVOND

Ghazal, ofte Arabische liefdespoëzie, is een genre dat ontstond in het Perzië van de 10e eeuw en dat verder tot bloei kwam in India. Nog vele honderden jaren later duiken deze gedichten ook op in Europa. Sinds mensenheugenis bezingt de Arabische dichtkunst de liefde. Het smachtende verlangen van de verliefde ziel behoort tot haar geliefkoosde onderwerpen. De Arabische literaire erfenis telt een ware schat aan liefdesgedichten. Zonder enige schroom verheerlijken dichters de liefdeskunst.

Een indrukwekkende verzameling hedendaagse gedichten toont aan dat de liefde ook vandaag nog steeds een zeer populair onderwerp is in de Arabische literatuur. Moussem viert Valentijn met een literaire en muzikale avond boordevol passie. De Egyptische dichteres Fatma Qandil en de Irakese poëet Saadi Youssef bezingen in hun gedichten het innigste geluk en de grootste wanhoop. We trakteren u graag op een klein voorsmaakje:

A woman

How will I drag my feet to her now?
In which land will I see her
and on which street of what city
should I ask about her?
– and if I find her house
(Let's suppose I do)
will I ring the bell?
How should I answer?
And how will I stare at her face
as I touch the light wine
seeping between her fingers
How should I say hello . . .
and how will I take the pain of all these years?
Once –
twenty years ago –
in an air-conditioned train
I kissed her all night through . . .

8 September 1994

Saadi Youssef - vertaald door de dichter

GHAZAL / ARABISCHE LIEFDESPOËZIE

woensdag 12 februari - 20:30 - CC Berchem

donderdag 13 februari - 20:00 - De Centrale, Gent

vrijdag 14 februari - 20:15 - Flagey, Brussel

voertaal Arabisch, NL en F ondertitels

Productie: Moussem ism. Flagey, CC Berchem en de Centrale.

Concept: Taha Adnan & Mohamed Ikoubaân

Muziek: distribution en cours

Thorny Gaps Suddenly Moving

The keys that open doors
are the keys that close them,
and the keys strangled in chains
have nothing but the drama of tinkling.
But the key that dies in my pocket
reminds me it is time
that I became a reasonable woman
who lives in a house
without keys, without doors.

* * *

A new comet disappears
before we notice its features,
before we realize
that is the same old comet.

* * *

All I saw in my heart afterward
was a deep footprint
where blood could not trace its path.

* * *

How did I love a man like a black star
who strips me of all the men I loved,
and who leaves me nothing
except an orphan's joy.

* * *

Darkness devours a full moon;
and shaking, it raises
a sickle of defeat.

* * *

Why do you walk into the family scene
like water falling from the sides of a jug.

* * *

I say 'Ziyad, I am your mother
and you shall not be.'
I say 'Ziyad, my womb is made of shrapnel,
how can I house you there?

* * *

Every day
while I am on the express metro
a rundown house flashes by,
a wooden ladder leaning against it,
and a corrugated iron door,
always open.

Every day-
until it became my home.

Fatma Qandil – vertaald door Khaled Mattawa

MOUSSEM.eu

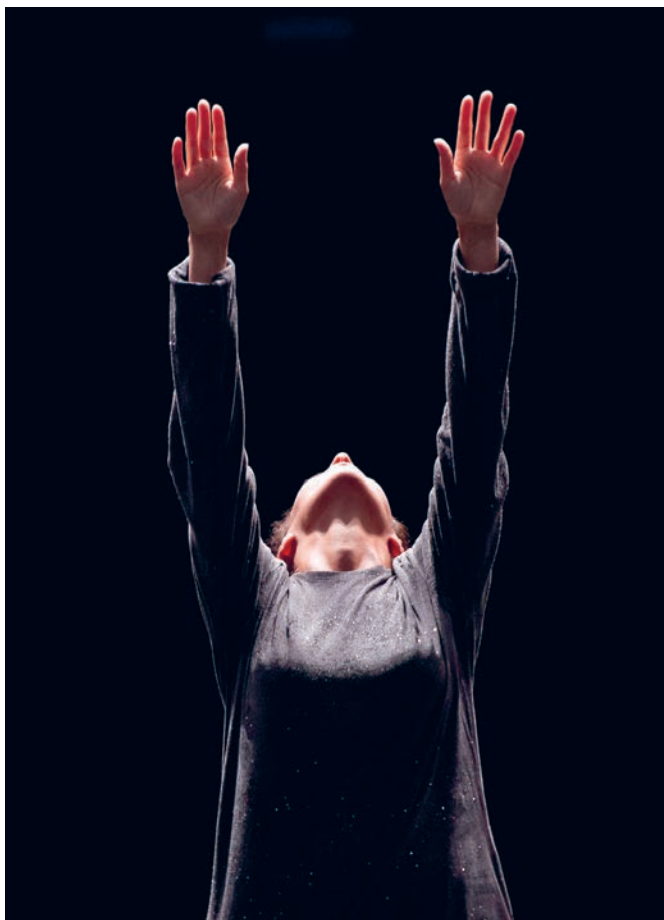
For more than 10 years Moussem Nomadic Arts Center has provided a stage in Flanders and Brussels for artists with a different cultural background or with a link to the Arab world. With Moussem.eu we and our other partners would like to share this experience with other European partners and countries. In the Moussem.eu project the questioning of the European canon by European artists with an Arab background plays a central role. We strive to develop a European network that is focused on the production, support and distribution of the work of these artists. Finally, the exchange between artists and partners is an important objective of this project.

With Moussem.eu we do not wish to present an objective sample of Arab artists in Europe. Our starting point is the individual stories of artists in Europe. Our starting point is the individual stories of artists who differ greatly. Their only common denominator

is that they rely on their European and Arab background to give artistic shape to their story.

In the future we hope to expand this small network to include other artists and partners, and to create a deep and profound artistic dialogue that transcends the flat populist discourse of many politicians and opinion makers. Consequently, Moussem and Moussem.eu want to stimulate a new form of cooperation on a cultural level with the Arab communities in Europe as a bridge, on the basis of equality, reciprocity and equal participation of all.

The partners of Moussem.eu are: **Centre Choréographique National de Caen/Basse-Normandie/Compagnie Fattoumi-Lamoureux (FR)**, **the Liverpool Arabic Arts Festival (GB)**, **Re :Orient (SE)** and **the Association Kulturanova (RS)** and **the Bluecoat Liverpool** as additional associated partner and Moussem Nomadic Arts Center.

Nacera Belaza *Le Trait*

There is a hip hop in 'Le trait' that has broken away, in fact something completely different from hip hop, outside the fantasy of the legends about the French suburbs. It is then put forward as a formidable challenge of alterity, by a choreographer who is actually in search of imaginary detachments that inspire the singular nature of her own intercultural position. Rather disintegrated. And magnificently determined.

– Excerpt from *As hip hop (re)turns* by Gérard Mayen, published in *Traduit de l'arabe*.

Le Trait by Nacera Belaza was presented at the 2012 Festival d'Avignon. This co-production with Moussem.eu is still on tour this autumn.

4 September 2013 - Tanztheater International (Hannovre, Allemagne)

19–20 September 2013 - Portland Institute for Contemporary Arts (Portland, US)

3 October 2013 - Le cercle Institut Français de Constantine (Constantine, Algérie)

5 October 2013 - Le cercle Institut Français d'Annaba (Annaba, Algérie)

Colloque/Colloquium

L'Arabe de service / Do your arab thing

FR

Après la publication du livre et documentaire *Traduit de l'arabe*, Moussem organise en collaboration avec ses partenaires européens et deBuren le lundi 14 octobre à Bruxelles le colloque *L'Arabe de service / Do your arab thing*.

Dans le cadre du projet Moussem.eu, nous réfléchissons sur les classiques occidentaux par le travail d'artistes d'origine arabe vivant en Europe. Et ceci avec l'objectif de renégocier cet ensemble dynamique de classiques en Europe avec l'apport de ces artistes qui font part intégrale de nos sociétés actuelles.

Par notre travail des dernières années nous avons été confrontés par le constat que le monde (artistique) n'est ouvert pour la contribution de ces artistes que s'ils affirment les stéréotypes et que chaque artiste répond à cette question d'une manière individuelle mais avec un sentiment commun d'emprisonnement dans une identité réductrice.

Zahia Rahmani, responsable du programme 'Art et mondialisation' du département des études et de la recherche de l'Institut national d'histoire de l'art à Paris, introduira ce colloque. Après l'intervention de l'historien-artiste Chokri Ben Chikha, suivent des ateliers avec :

Nacera Belaza et **Michel Khleifi** modéré par **Gérard Mayen** (en français)

Chokri Ben Chikha en **Abdelkader Benali**, moderator : **Wouter Hillaert** (Nederlands)

NL

Na de uitgave van het boek en de documentaire *Traduit de l'arabe* organiseert Moussem Nomadisch Kunstencentrum in samenwerking met zijn Europese partners en deBuren het colloquium *L'Arabe de service / Do your arab thing*.

Tijdens dit meertalige colloquium denken verschillende kunstenaars met roots in de Arabische wereld – die in Europa leven en werken – na over de westerse canon en onderzoeken zij de mogelijkheden van een dynamischer en opener cultureel veld.

We stellen vast dat Arabische schrijvers, beeldend kunstenaars en acteurs doorgaans alleen toegang krijgen tot het bolwerk van gezaghebbende artistieke producties als ze hun Arabische 'troefkaart' uitspelen, of met andere woorden, als ze in het plaatje passen van wat een westerling als stereotiep Arabisch beschouwt. Elke kunstenaar reageert hierop op zijn eigen manier maar er heerst een gemeenschappelijk gevoel van beperking door deze gereduceerd identiteit.

Zahia Rahmani, programmamaverantwoordelijke 'Kunst & Globalisering van het Nationaal Instituut voor Kunstgeschiedenis' in Parijs (INHA-Paris) zal dit colloquium inleiden waarna Chokri Ben Chikha een interventie doet. Daarna organiseren we werkgroepen waarin we telkens met enkele kunstenaars over de praktijk discussiëren:

Cecilia Hörnel-Sunar, **Nuria Medina**, **Milan Vracar** moderated by **Sabine Frank** (English)

Allal Bourqia et **Najib Ghallale** modéré par **Taha Adnan** (en arabe).

L'ARABE DE SERVICE / DO YOUR ARAB THING

Bruxelles/Brussel, 14 Octobre/oktober 2013

When they realized the Arab always gave a different answer to the same question, this did not stop them asking him the same question from time to time.

"And why are you here?"

"Democracy."

"Islam."

"The French cuisine."

"Beer."

"Pleasure."

"Honesty."

"Imagination."

"Oasis."

"Shakespeare's Midsummer Night's Dream."

Excerpt from *The Arabic artist who wants to make art in Europe faces a double challenge* by Abdelkader Benali, published in *Traduit de l'arabe*.

MOUSSEM JONG

Moussem Nomadisch Kunstencentrum is er ook voor het jonge volk. Dit jaar met een gloednieuwe productie over het leven van Umm Kulthum, één van de beroemdste en meest geliefde zangeressen ooit.

Dit najaar organiseren we ook weer twee familiedagen. Deze zijn stilaan uitgegroeid tot een begrip. We selecteren telkens een leuke voorstelling en koppelen daar een kleine extra aan.

UMM

een verhaal van weinig woorden en veel muziek.

Umm zingt liedjes,
eerst voor haar vader,
dan voor het hele land,
zelfs voor de president!

Als Umm op de radio zingt,
lopen de straten van de stad leeg.

5 jaar na het erg succesvolle *Geen spijt. Leven en liedjes van kleine Edith*, creëert DE KOLONIE MT samen met Moussem op nieuw muziektheater op basis van het levensverhaal van een grote zangeres. Wij werpen een blik achter de schermen en stellen enkele vragen aan Thaïs Scholiers die in huid kruipt van de legendarische Umm Kulthum.

Wat vind je het meest bijzondere aan Umm Kulthum?

"Zij is erin geslaagd om in een land waar vrouwen en meisjes niet mochten zingen een vedette te worden. Dit is zeer bijzonder."

Kende je haar nummers voordat je aan deze voorstelling begon te werken?

"Nee, ik kende haar niet. Ze was totaal onbekend voor mij. Nochtans is ze in de Arabische wereld wereldberoemd. Zelfs toen ik het tegen mijn ouders vertelde, vershoten zij dat ik haar niet kende. Ze vonden het heel raar, ook al hebben ze mij nooit iets van haar muziek doorgegeven."

Je vertolkte eerder al de rol van Edith Piaf, nog zo'n grote ster, zijn er parallellen tussen deze twee zangeressen?

"Dat is een moeilijke vraag. Hun leven is een beetje andersom gelopen. Edith Piaf is van een grote ster die ontdekt werd de vernieling ingegaan. Umm Kulthum haar leven is niet letterlijk andersom van Piaf maar toch zeker omgedraaid."

Hoe is het zo'n wereldberoemde zangeres te vertolken?

"Echt vertolken doe ik niet. Ik zing haar liedjes niet. Ik zal wel over haar leven vertellen. Ik vind het echt een fantastisch verhaal en vind het super dat ik het mag vertellen. Kinderen krijgen zonder ze het echt doorhebben een stukje geschiedenis mee."

***Geen spijt* en *Umm* zijn beide kindervoorstellingen, zou je de stukken ook voor volwassenen willen brengen?**

"Met *Geen Spijt* speelden we naast schoolvoorstellingen ook op familiedagen. Daar is er een dubbele gelaagdheid, volwassenen kijken anders naar het verhaal. Maar

ze kunnen er ook zeker van genieten. Ik heb echt super veel zin in *Umm*. Ik speel heel graag voor kinderen, het geeft veel voldoening. Zeker als ze na de voorstelling nog over het verhaal komen vertellen tegen me, dat vind ik fantastisch. Het is ook een heel eerlijk publiek, als ze het saai vinden dan zullen ze het ook zeggen. De voorstelling is 4+ en voor vele kinderen is het één van de eerste theaterstukken dat ze zullen zien, dan is hun verwondering nog groot. Zeker nu met het gebruik van Arabische instrumenten zal het voor velen een ontdekking zijn."

UMM van De Kolonie MT en Moussem Nomadisch Kunstencentrum gaat in première op **15 februari 2014 in CC Berchem**, nadien volgt er een hele reeks voorstellingen. Voor de volledige lijst speeldata verwijzen we je graag door naar moussem.be. Vanaf juni 2014 gaat de voorstelling ook in het Frans toeren.

FAMILIEDAG

Met de eerste familiedag van het seizoen gaan we voor stoer en urban! Verwacht je aan breakdance op kleuterbeats, je eigen minitag op de muur van CCBe en een spannende theatervoorstelling waarin we Zebra volgen op haar ontsnapingsroute doorheen de stad. In december trekken we naar hetPaleis voor *Heksie*, een bizarre, grappige en spannende avonturentocht over een kleine heks die ruzie maken niet leuk vindt.

Zebra zebra 5+

Als een kleine wilde zebra losbreekt en door de stad gaat zwerfen is de chaos compleet. Overal zijn verkeer en lawaai, regels en grenzen, spanning en gevaar. Achternagezeten door de stadswacht, de dierenbescherming en de oppassers van de Zoo, ontpopt Zebra zich tot een ware ontsnapingsartiest. Zebra Zebra is een theatraal stripverhaal voor de hele familie met muziek, live animatie en een pop art decor. Over de drift om je eigen keuzes te maken en het lef af te wijken. Over zwart-wit denken in een full colour wereld. Over een zebra die nou eenmaal een zebra wil zijn. Geïnspireerd op het beroemde toneelstuk *Le Rhinocéros* van Eugène Ionesco..

Een productie van BonteHond / NTjong

Moussem zorgt tijdens deze familiedag voor 2 extra leuke activiteiten:

Workshop breakdance +5 jaar

Bboy jungle is een topper in breakdance. Speciaal voor onze familiedag zal hij een workshop geven waarbij hij de basisstappen in breakdance aanleert.

'Street Art' vingerverf activiteit

Graffiti of tags zijn niet meer uit het straatbeeld van de stad te denken. Sommige kunstenaars zetten enkel hun naam, anderen maken een heus kunstwerk. Tijdens de familiedag mag je je helemaal laten gaan en jouw 'stempel' met vingerverf achterlaten op de muren van CC Berchem.

Heksie 6+

Het is feest! Heksie wordt zestien jaar en mag voor het eerst toveren. Maar dat wil ze niet. "Tovenaars zijn ruziemakers", zegt ze, "iedereen uit mijn familie maakt altijd ruzie." Heksies moeder en vader, opa, oma, ooms en tantes willen zelf ook liever geen ruzie meer maken, maar ze kunnen er niets aan doen. De enige die hen zou kunnen helpen is de grootmoeder van Heksie. Zij heeft genoeg toverkracht om het ruziën te stoppen. Maar iedereen die het haar ooit heeft gesmeekt, maakte meteen weer ruzie met haar. Maar wat als Heksie het nu eens heel lief zou vragen? Op zoek naar haar oma ontmoet ze rare rappers en een draak die graag voetbalt. Ze komt in een land waar de baby's uit de bloemkolen komen en ze moet vechten met een vreselijk beest: Roger, het Rottige Rund. En natuurlijk wordt er veel gezongen!

Een productie van hetPaleis, met Hugo Matthysen en Frans Van der Aa.

De familiedagen zijn een samenwerking tussen het cultuurcentrum, het district en de gezinsbond van Berchem en Moussem vzw

FAMILIEDAG PRAKTISCH

Je ticket voor de voorstelling(en) moet je vooraf kopen, onze workshops zijn gratis.

FAMILIEDAG ZEBRA ZEBRA

wo 30 oktober 2013 - van 14 tot 18 uur in CC Berchem

Reserveer je ticket(s) voor de voorstelling aan €6 via moussem.be

FAMILIEDAG HEKSIE

zo 22 december - 15:00 in HetPaleis

Moussem zorgt tijdens de voorstelling van Heksie voor opvang voor de kleinste broertjes en zusjes, zodat ouders en kinderen met een gerust hart en vol plezier naar de voorstelling kunnen gaan zien.

Speciaal voor deze familiedag zijn alle tickets aan €5, te bestellen via moussem.be

MOUSSEM
NOMADISCH
KUNSTENCENTRUM

Driekoningenstraat 126
2600 Berchem, België

T +32 (0)3 286 88 52
F +32 (0)3 286 88 44

info@moussem.be
www.moussem.be

De partners van Moussem Nomadisch Kunstencentrum zijn:

Amuz, CC Berchem, CC Deurne, Kavka, Monty, Wintervuur, 't Arsenaal, De Centrale, BOZAR, deBuren, Espace Magh, Flagey, Vaartkapoen, De Kolonie, Strange Fruit, HetPaleis, MO Magazine

MOUSSEM.eu

De partners van Moussem.eu zijn:

Centre Choréographique National de Caen/Basse-Normandie/Compagnie Fattoumi-Lamoureux (FR), the Liverpool Arabic Arts Festival(GB), Re :Orient (SE) , the Association Kulturanova (RS) , the Bluecoat Liverpool as additional associated partner en Moussem Nomadic Arts Center.

Moussem werkt met de steun van:

Vlaamse Regering, Minister van cultuur, Stad Antwerpen, Vlaamse Gemeenschapscommissie, Het Programma Cultuur van de Europese Commissie
Dit project werd gefinancierd met de steun van de Europese Commissie. De verantwoordelijkheid voor deze publicatie ligt uitsluitend bij de auteur; de Commissie kan niet aansprakelijk worden gesteld voor het gebruik van de informatie die erin is vervat.

